

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 17. V aastakäik

TEATAJA

1. septembril 1930. a.

Ilmub kaks korda kuus

Tellimishind:		Toimetus:	Kuulutuste hinnad:	
Aastas . . .	kr. 2.50	Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45	1/1 lhk. . .	kr. 40.00
Poolaastas . . .	" 1.50	Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35	1/2 " . . .	" 22.00
Välismaale . . .	" 5.00	Toimetaja kõnetunnid: igal äripäeval	1/4 " . . .	" 12.00
Poolaastas . . .	" 3.00	12—2 p. l.	Kaanekülgedel—kokkuleppel	

SISU: Sõnad ja teod. Laevasõidu seisukord Balti riihes. Briti majanduskonverentsi ootel. Tallinna sadamas kaupade käsitamise ümberkorraldamise küsimus. Töökaitse korraldus Poolamaal. Soome ülemaaliselt väljekaupmeeste kongressilt ja väljekaupmeeste liidu aastakoosolekult Vaasas. Soome metalli-, jalanõude- ja klaasitööstus nõuab kõrgemat kaitsetoll. Kodukultuuri-, raadio- ja elektrimajanduse näitus. Kaubandus-tööstuskoda teateid. Äride register. Abieluvaranduse lahutamise lepinguid. Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt. Tolliteateid. Toiduainete turg. Välisborsid. Kaubahindu. Tallinna börsi kursisedel.

Sõnad ja teod.

Kogu maailmas, eriti suurtes tööstusmaades, kus viimse võimaluseni on läbi viidud tööstuse ratsionaliseerimine, valitseb saaduste üleproduktiooni tagajärjel suur tung turgude võitmise ja laiendamise poole. Võetakse ette suure ulatusega rahvusvahelisi aktsioone turgude laiendamise, läbikäimise hõlbustamise, tollimüüride kaotamise jne. sihis. Püütakse leida kiiremaid ja mõjusamaid abinõusid, mida tuleks võtta tarvitusele riikide ja rahvaste majandusolude korraldamiseks varade tootmise ja eriti liikumise ratsionaalsemaks organiseerimiseks ja kõigepealt selleks, et kaotada tõkkeid, mis takistavad laiendada turgusid ja halvavad rahvusvahelise kaubanduse arenemist.

Eriti tungivalt rõhutatakse niisugustel rahvusvahelistel aktsioonidel, kus tooniandjaks ju loomulikult on suured tööstusmaad, tollimüüride kaotamise ja tariifide alandamise vajadust. Edasi uuritakse praktilisi abinõusid, kuidas kergendada tööstussaaduste mahutamist ja suurendada tarvitajate-maade ostuvõimalusi; otsitakse teid, kuidas kindlustada rahuldavamais tingimuses toorainete liikumist mitmesuguste riikide vahel ja nende parimat kasutamist. Ja seda kõik ainult rahvusvahelise majandusliku

rahu kauni sildi all! Ilus idee, kaunis ja kõrge põhimõte, millele ei saa keelduda poolehoidu.

Kuid — kuidas on lood tegelikult?

Hoolimata sõjakuulutamisest protektsionismile ja tollimüüridele, kuuleme järjest uutest tollikõrgendustest, millega takistatakse sissevedu väljaspoolt, et kaitsta oma maa saaduste valmistamist, kuuleme eksportpreemiaist, mida valitsused maksavad oma eksportööridele, et suurendada eksporti teistesse maadesse ja võistelda välis-turgudel oma saadustega. Ja see kõik sünnib riikides, kelle esindajad Rahvasteliidus võtavad osa ülemaltähendatud rahvusvahelistest aktsioonidest, kutsudes üles kõlavate sõnadega riike ja maid hävitama majandusliku rahu nimel tollimüüre ja protektsionismi. Asjata ja naiivne oleks oodata, et Saksa- ja Inglismaa hakkaksid soodustama meie või mõne teise riigi või sissevedu sinna, kui nende oma põllupidajate või kolooniate majanduslikud huvid sunnivad just sulgema piire. Ükski rahvusvaheline aktsioon ega allkirjutatud konventsioon ei ava meie kartulitele nende loomulikku turgu Leningradis ja Helsingis, enam juba võib juhtuda ümberpöördukt: näiteks piiritusega kauplemise konventsioon avas

saksa, poola ja tšehhoslovakkia piiritusele turu mitte üksnes Soomes, vaid ka meil. Riigid üksteise järele teevad takistusi kaupade sisseveole välismailt, kui neil kodumaal produtseeritakse samu saadusi. Kerge on rääkida rahvusvahelistel konverentsidel ilusaid sõnu majandusliku rahu nimel, — hoopis ise asi aga on ajada kodus reaalsel majanduspoliitikat. Sõnad ja teod sel alal pole küll kunagi kooskõlas olnud ning seda teab iga majanduslikult mõtleja inimene.

Suured tööstusmaad kasutavad igasugu erakordseid abinõusid, et hõlbustada oma saadustele pääsu välisturgudele. Seks on nende maade valitsustel kasutada suured summad eksportpreemiate ja krediitide näol, mis meile, kui vaelele riigile, kes me neid krediite kasutades saadusi sisse veame, ei ole õnnistuseks. Rootsi eksportkrediit näiteks võib olla väga kasulik rootsi rauatööstusele, — meie põllumajandusele aga kipub ta suure meiereide arvu tõttu, kes ei suuda oma võlgasid tasuda, koormavaks muutuma. Inglismaalt lubatud krediit õhutas meid ehitama kallil tapamaja Tartusse, mille tasuvus veel küsitav. Daanist odavalt pakutud külmustusseaded andsid hoogu samasuguste ja võib-olla samuti üleliigsete tapamajade ehitamisele ka Tapal ja Võhmas. Heade naabrite vastutulelikkus on põllumajandusele raske koorma peale pannud, mille all ta kaua aega saab kannatada. Saksa kaubandus oma ohtralt antud krediidiga on meie kaupmehi koormanud suurte ladudega, millest tekivad sageli kokkuvarisemised ja turul seadust sünnitavad maksujõuetused.

Tekib küsimus, mis mõte on siis meil, väikesel riigil, osa võtta sellistest rahvusvahelistest aktsioonidest, kui juba on ette teada, et nende tulemused võrduvad ümmargusele nullile. Veel enam — meie kohta sageli on koguni negatiivsed.

Meie väljaveosaadustele — linale, kartulile, lihale, võile, munadele, metsale, tsemendile, puuvillariidele, paberile jne. jne. — need rahvusvahelised aktsioonid ometi turgu ei ava ega laienda.

Kas ei oleks kasulikum, kui me oma esindajate kaudu nendest rahvusvahelistest majanduskonverentsidest osavõtmise ja selleks suurte summade kulutamise asemel kord tõsiselt revideerimisele võtaksime meie sisekaubanduse poliitika, püüdes esijoones korraldada meie saadustele tarvitamist ning neile turu laiendamist kodumaal?

Aeg on majanduslikult raske ja kitsas. Kas ei peaks siin ka tarvitaja end kokku tõmbama, oma tarvitamist niiöelda „ratsionaliseerima“, kodumaa saadustele rohkem tahelepanu pöörama ja neile suuremal määral kasutamist leidma? Kui meil põllumajandus ei tea, mis peale hakata näiteks kartulite ülejäägiga, siis ei oleks vististi mitte üleliigne tarvitajale juhatust ja nõu anda, kuidas leivale paarikümmend protsenti kartuleid juure lisada, mille tagajärjel jääks ära vilja sissevedu sel määral nagu see praegu sünnib; kui oleksime seda teinud juba paari aasta eest, 1928. aastal, poleks meil olnud vaja 3 milj. krooni eest valuutat sisseveetud rukkiterade eest välja anda. Nii leiaks meie kartul oma loomuliku turu kodumaal ja teiste maade tollide tõstmised teeksid meile vähem muret.

Nagu juba ülemaal tähendatud, valitseb igalpool üleproduktsoon. Normaaloolkorra kättesaamiseks oleks sel puhul küll kõige kohasemaks abinõuks produktsiooni piiramine. Osalt võib see ju sündida loomulikult teel, sisseveotollide tõstmisest tekkivate kaubamahutuse raskuste tagajärjel, teisest küljest aga peaks säärase kriitilistel aegadel, nagu praegu, kas või administratiiv-võimu mõjutusel ära hoitama uute ettevõtete tekkimine aladel, mis juba nii-kui-nii üleproduktsooni annavad. Meil, Eestis, võiks nimetada terve rea ettevõtteid, mis viimasel ajal tekkinud või on tekkimas aladel, kus juba endised tegutsevad ja turgu küllaldaselt varustavad. Varem või hiljem tekivad sellest kokkuvarisemised ja neisse ettevõtteisse investeeritud summad lähevad rahvamajandusele kaduma. — Kas ei oleks aeg valitsusvõimul siin sekka lüüa?

Laevasõidu seisukord Balti riiges ja ühised püüded selle arendamiseks.

Maksis Kalniņš.

(III Balti riikide majanduskonverentsil peetud kõne.)

Enne oma tänase kõne teemi juure asumist olgu mul lubatud lühidaltki puudutada põhimõtteid, mis on merisõidu küsimusis vastu võetud kahel eelmisel Balti riikide majanduskonverentsil. Need vastuvõetud otsused väljendavad kõik

ühti ja samu mõtteid: — Balti riigid, arvesse võttes nende soodsat geograafilist asendit, peavad pöörama tõsiselt tähelepanu rahvusliku kaubalaevastiku loomisele ja vas-

tavate mererikkuste eksploateerimisele. Selle mõtte arendamiseks soovitatakse ajada aktiivset laevasõidu poliitikat ja leida ühiseid teid ühtlaseks tegevuseks ning ühise suuna leidmiseks rahvusvahelistel konventsioonidel. Et laevasõidu arendamisel kõrvaldada kõik takistused teelt, väljendati mõtet, et Balti riigid, kui noored ning majanduslikult nõrgad maad, mitmesuguste rahvusvaheliste konventsioonide ratifitseerimises tagasihoidlikumad oleksid. Kui viimased selles sihis ületavad isegi suuri laevasõidumaid, nagu see seni on olnud, siis võtavad nad seega peale kohustusi ja koormaid, mis tulevikus võivad osutada ülejõukäivaiks. Seevastu avaldati soovi, et meie laevasõidu rippumatuse ning iseseisvuse huvides ühtaegu tramplaevastiku arendamisega asutaks ka rahvusliku liinilaevastiku loomisele.

Kuivõrra ülemaltoodud põhimõtted ja soovid teostamist on leidnud, selle üle on praegu veel varajane otsustada. Siiski on äärmiselt tähtis ära märkida, et senised konverentsid on tunduva tõuke annud Läti ja Eesti laevaomanikkude ühingu vahelisele koostööle. Tänu sellele koostööle on saavutatud vastastikku informatsiooni andmist ja ettepanekute ning seaduseelnõude vahetusi nende organisatsioonide vahel. Teataval määral võiks isegi juttu olla mõnede sooviavaldiste läbi viimisest nendes riikides. Nii on Eestis saavutatud olulisi resultate rahvusliku liinilaevanduse alal, samuti kui Lätis tramplaevanduse arendamisel. Niipalju kui võib tähele panna, on kaubalaevastiku arendamise vajaduse idee ka Leedu majandusringkonnas küpsemas ja arvatavasti ei ole enam kaugel aeg, mil ka Leedu selles küsimuses oma mõjuva sõna ütleb.

Kuid, nii iseäraline kui see ka ei ole, need võrdlemisi tähtsusetu tagajärjed, mis on Eestis ning Lätis saavutatud oma rahvusliku laevasõidu alal, on kaubalaevanduse suurmaaladel tekitanud ärevust ja nende maade ajakirjandus algab Balti riikide vastu vaenulist rünnakut. Arutatakse isegi projekte ning abinõusid, kuidas laevasõidu arenemist meie maades takistada. Eriti aktiivne selles sihis on saksa ja inglise ajakirjandus.

Saksa ajakirjanduse arvates olevat Balti riikide laevandus Saksa kaubalaevandusele Läänemerele soovimata võistlejaks. Ka Eesti aktiivsus liinilaevanduse arendamisel ei meeldi neile. Eesti-Inglise laevaliini asutamises näevad nad võistlust Saksa liinilaevanduse vastu, vaatamata sellele, et see liin on ellu kutsunud Eesti saaduste ekspordi huvides. Et Balti riikide laevasõitu takistada ja selle arenemist tagasi hoida, soovitatakse organiseerida riigi toetusel võitlust selle vastu.

Inglased jälle soovivad võidelda sel teel, et Balti riikidele oma vana tonnaaži ei müüidaks, kuna need laevad oma tegevuse sihiksid Inglise kaubalaevanduse vastu. Laevad, mis juba 20 aastat vanaks on saanud, tulevat ära hävitada, s. o. vanarauaks muuta, milleks soovitatakse asutada erifondi. Sellest fondist tuleksid katta kõik kahjud, mis Inglise laevaomanikel laevade hävitamisest tekivad. Ühtlasi tervitatakse ka kindlustusseltside kontserni poliitikat, mis viimasel ajal sihhib sinna poole, et vana tonnaaž hävitataks, kuna vanade laevade kinnituspriimid tunduvalt on kõrgendatud.

Nii saksa kui ka inglise ajakirjandus leiab, et meie laevasõidu edu olenevat madalatest palkadest ja nõrgalt arenenud sotsiaalseadusandlusest. Nende etteheidete lähemal vaatlusel selgub, et need arvamised on põhjendamata ja ülekohtused. Tegelikult pole laevasõit meie maades sugugi nii hiilgav, nagu seda välismaa ajakirjandus kujutab. Kriis, mis praegu kogu maailma laevasõidus valitseb, on ka meie randadesse ulatunud ja meie laevad olid sunnitud üle talve sadamates seisma. Ka tänapäev on meie riikide laevanduse võistluse hädaoht tublisti liialdatud.

On ju küll tõsi, et meie meremeeste palgad madalamad on kui suurte meresõidu maade laevades, kuid ei pea unustama, et meie laevad on palju vanemad, on ebapraktilised, ega saa nende omadega võistelda. Mis puutub laevade kvaliteedisse, siis ei seisa meie laevastiku tonnaaž mingisuguseski vahekorras maailma tonnaažiga. Hulga vähema kiiruse juures tarvitavad meie laevad palju rohkem sütt. Kui võrrelda Saksa laevastiku normaaltüüpi Läti laevadega, siis selgub, et palkade vahe Saksa laevades kahekordselt kaetakse kokkuhoiust kütteenete arvel. Peale selle on meie laevad oma vanaduse tõttu sunnitud palju rohkem kulutama remontide, klassifikatsioonitööde ja kõrgete kindlustuspriimiate peale. Sama vähe vastab tõsioludele see, et meil sotsiaalseadusandlus on vähe arenenud. Otse vastupidi — mitmesuguste rahvusvaheliste laevasõidukonventsioonide ratifitseerimises on Läti ja Eesti isegi suurimaist meresõiduriigist ette jõudnud. Kui Saksa kaubalaevastik ei oleks võistlusvõimeline, kuidas oleks siis seletatav selle juurekasv järel sõjaaastail umbes 4.000.000 br. reg.-tonni võrra? Käesoleval ajal asub Saksamaa laevasõidus, nagu üldiselt teada, maailmas esimesel kohal.

Võitlus, mis on alatud vana tonnaaži vastu, võib meid välja viia ainult ühele paratamatusele — võimalikult pea uute ja praktilise-

mate laevade peale üle minemisele.

Kuid ka sel puhul tuleb meil arvestada teiste riikide seisukohti, mis juhivad sinna poole, et meie areneva kaubalaevastiku tähtsust ning mõju halvata. Et sellest hoiduda ning kättevõidetud positsioone meie laevandusele kindlustada, siis ei ole teist teed, kui käsikäes minna ja koos meie laevasõidu õiguste ning huvide eest võidelda. Selles mõttes oleks kasulik Skandinaavia riikide eeskujul luua üldine laevaomanikkude föderatsioon. Selle föderatsiooni abil oleks võimalik laevasõidu poliitikat kolmes Balti riigis kooskõlastada, teostada majanduskonverentsile ettepanekuid ning sooviavaldusi laevasõidu alal, saavutada võimalikku kaitset laevasõidu huvidele ja läbi viia ühtlust seadusandluses ning leida ühiseid seisukohti rahvusvahelistel konverentsidel.

Peale nende ülaltähendatud funktsioonide oleks föderatsioonil täita ka suur praktiline ülesanne, — ratsionaliseerida meie praeguse laevanduse eksploateerimist, s. t. tõsta selle tasuvust. Siin kerkib esijoonel üles küsimus, kas on võimalusi meie laevasõidu huvides ühisel nõul ja jõul ellu kutsuda vastastikust laevadekindlustusettevõtet ja selle juures erilist juriidilise nõuande bürood. Nende kahe asutise tarvilisus on vastuvaidlematu ning tegeliku elu nõuetest tingitud.

Seni on meie laevad peajasjaliselt kindlustatud Saksa, Inglise, Daani ja Helveetsia kindlustusseltsides. Nüüdsel ajal pole aga nende seltside poliitika Balti riikide laevasõidu huvidele enam soodus, vaid on, nagu eelpool juba tähendatud, sihitud selle hävitamisele. Käesoleva aasta algusest peale on kindlustuspreemiaid 3—4 protsendi võrra tõstetud, ja kui veel 1924. aastal võimalik oli laeva kasko-riisiko vastu kindlustada 6% preemiaga laeva väärtusest, siis oleme nüüd sunnitud maksa 12—13% või veelgi rohkem. Seevastu on kindlustaja vastutus, nagu mul võimalus oli statistika järgi ühes laevasõiduaris 8 laeva kohta kindlaks teha, 7 aasta jooksul keskmiselt 5% aastas kaetud. Järelikult on meie laevad, praeguse kindlustusseltside poliitika juures, 7% laeva kapitali pealt rohkem maksnud, resp. tasuvust vastavalt vähendanud. Selline seisukord on väljakannatamatu ja meie oleme tahes või tahtmata sunnitud probleemi lahendamisele, s. t. ühiselt ellu kutsuma vastastikku kindlustusasutise.

See kavatsus on eluliselt põhjendatud ja selle

labiivimise võimalus leiab tuge ühe analoogilise ja tagajärjeka ettevõtte asutamisest enne maailmasõda. Meil, Lätis, töötas tol ajal Riia vastastikune kindlustusselts „Laima“, kes aja jooksul 1895. kuni 1912. a., s. t. 18 aasta jooksul, purjekate riisiko vastastikuse kindlustamise teel 7% aastas katta võis. Et, nagu teada, purjelaevade riisiko palju suurem on kui aurulaevadel, siis pole kahtlust, et ka aurulaevade riisiko vähemalt sama protsendiga oleks kaetud. Järelikult — vastastikuse kindlustuse teel oleks võimalik meie laevade tasuvust tõsta vähemalt 5—6%, mis pealiskaudse arvestuse järgi Lätil ja Eestile annaks kokkuhoiu umbes \$ 400.000.— aastas. See on summa, mis praegu kindlustuspreemiast ülemaksuna välismaale valgub.

Sama tarviline oleks meil ka juriidilise nõuande büroo asutamine laevaomanike huvide kaitseks. Meie laevaärid ja ettevõteted põrkavad peaaegu igapäev kokku mitmesuguste nõudmistega, mis tekivad charterpartide, konossementide, kindlustuspoliiside ja teiste dokumentide alusel. Et iga laevaäri või ettevõtte juht ei või igakord olla ühtlasi jurist-eriteadlane laevasõidu küsimusis, siis on enesestmõistetav, et meie laevasõidu ettevõtetel sageli asjata ja ülekohtuselt kahju kannatavad nende huvide puuduliku kaitse tagajärjel. Et sellest hoiduda ja vahetõrki soodsalt lahendada, oleks tarviline vastavaid otsusi konfliktide kohta koguda ja isikuid palgata, kes oskavad asjatundlikult laevaomanikkude huvisid küllaldaselt kaitsta ja tarbekorral asju ka kohtu instantsides ajada. Saksa maal on Reederite Liidu juures analoogiline asutis, kuid meil võiks see ka vastastikuse kindlustusseltsi juures asuda, ja tema käsutada peaks olema tarvilisi juriste ja dispašööre.

Ühise huviesinduse kui ka ühise kindlustusseltsi ning juriidilise nõuande büroo asutamine on saanud akuutseks küsimuseks, mille teostamine peaks ajaviimata sündima. Sellest peaks esijoonel kinni hakkama meie laevaomanike organisatsioonid.

Peale ülal käsiteldud probleemide on ka meie ellingite tehniline moderniseerimine ja laeva-ehitustehaste ning remonttöökodade ümberkorraldamine osutunud paratamatuks. Nende praegune seisukord ei vasta kaugeltki laevasõidu nõuetele ja seetõttu sagenebki viimasel ajal nähe, et meie laevad antakse remonti välismaale.

Seevastu oleks aga võimalik, kohaldades oma elinguid ja töökodasid uuema aja nõuetele ning kasutades ratsionaalseid töötamismeetodeid, laevaremonte viia läbi oma töökodades ja seega toetada kodumaa tööstust. Arvestades seega, et laevasõit viimastel aastatel teeb läbi hiigla tehnilise arengu, mis sihhib selle majandusharu rationaliseerimise poole, tulevad remonditöökodad ümberkorraldamisel seada sisse nii, et saaks võimalikuks laevades vajaliste tehniliste paranduste läbiviimine, mis laevade tasuvust tõstaks ja garanteeriks neile suurema võistlusvõime. Need parandused saadakse kätte sel teel, et laeva kruvid, rool, mehhanism jne. vastavalt ümber ehitatakse, kusjuures selleks investeeritud kapital, tuntud autoriteetide arvamisel, 2—4 aasta jooksul ennast ära tasub, s. t. palju kiiremini, kui laevasse enesesse mahutatud kapital. Nii näeme, et tehnilise ümberkorralduse probleemil on vana tonnaaži kohta erilisel suur tähtsus.

Lõppeks ei saa salata, kuivõrd suur tähtsus on laevasõidu arenemises õigel ja reaalsel, meie riikide majanduslikule seisukorrale vastaval merisõidu poliitikal. See nõue sisaldab küll kaugeleulatuvaid mõtteid, kuid käesolevas referaadis tähendan vaid kolmele tähtsale põhimõttele:

a) olemasoleva tonnaaži moderniseerimine riigi poolt erilise moderniseerimisfondi abil, kust antakse soodsail tingimusil küllaldast laenu seks otstarbeks; b) üleminek uutele ja praktilistele laevadele vastava laenu po-

liitika abil, kusjuures laenude andmine peab sündima selle põhimõtte järgi, et mida uuem ja praktilisem on laev, seda suurem ja pikema-ajalisem on krediit, ja c) võimalik kutsehariduse tõstmine merisõidu alal Balti riiges, kusjuures tuleb hoolt kanda kvalifitseeritud jõudude ettevalmistusest laevasõidu alal. Käesoleval ajal annab Balti riiges ennast tunda laevasõiduohvitseride, mehaanikute, telegrafistide jne. puudus, ometi on haritud ja asjatundlikul laevapersonaalil laevasõidu arendamisel väga suur tähtsus, nagu seda kujukalt näitab meile Norra kaubalaevastiku areng.

Nende eesmärkide poole püüdmisega kasvaksid Balti riiges ka võimalused oma praegust laevasõidu seisukorda kindlustada ja tulevikus tagajärjekamalt kaitsta. —

Ülemalööldu laseb end järgmistes põhilauasetes lühidalt kokku võtta:

Et Balti riiges laevasõitu arendada ja talle suuremat võistlusvõimet ja paremat tulevikku kindlustada, on tarviline:

1) Ellu kutsuda Balti riikide laevaomanikude ühiste huvide esindus;

2) Asutada ühine vastastikune laevasõidu kindlustusselts ja seejuures juriidiline nõuande büroo laevaomanike huvide kaitseks;

3) Remontitöökodad Balti riiges ümber korraldada ja tehniliselt uuendada, et laevu võiks kodumaal remonteerida, mis oleks toetuseks kodumaa tööstusele;

4) Hoolt kanda õige, meie laevasõidule vastava laevanduspoliitika eest.

Briti majanduskonverentsi ootel.

Kaitsetollide pooldajate suurenemine Inglismaal.

Samuti nagu paljudes teisteski riiges, on praegu ka Inglismaal saanud õige akuutseks küsimusiks tollipoliitilised probleemid. Kuna Inglismaad on seni tuntud kui suuremat ja järjekindlamat vabakaubanduslikku süsteemi pooldavat riiki, siis pole huvituseta heita pilku neisse põhjustesse, mis Inglismaad sundinud pöörduma selja omal ajal ainuõigeks peetud täielikule vabakaubandusele ning otsima nüüd oma majandusele abi tollikaitsest.

Nagu inglased ise väidavad, põhjustavad jooksval aastal tollikaitse kihutustöö elavnemist järgmised kolm asjaolu: kabineti vahetus mõndaval aastal ei toonud kaasa energilist tööpuuduse vastu võitlemist. Töötute arv pole kahane-

nud, vaid järjekindlalt tõusnud ning ületanud tunduvalt 1922. a. töötute rekordiarvu.

Macdonaldi kabineti katsete hulka Inglise majanduskriisi lahendamata kuulub ka Genfi tollirahu kokkukutsumine, mille tulemusi Inglismaal peetakse üldiselt aga ebaõnnestunuks. Järk-järgulise tollimüüride mahavõtmise asemel on asutud tollide tõstmise võidujooksule, mida iseäranis kujukalt näitavad Ameerika Ühendriige uued tollitariifid. Kolmandaks annab tollikaitse kihutustööle Inglismaal hoogu sügisel peetav üleriiklik majanduslik konverents ühes dominioonidega, kus esimese järgu tähtsuse omavad kindlasti tollipoliitilised küsimused.

Inglise tööerakondliku valitsuse ebaedu töö-

puuduse kõrvaldamises on silmnähtav ja tõestatud statistiliste andmetega. Pole tõusnud üksi töötute arv, vaid 1922. a. alates on langenud järjekindlalt ka töötavate tööliste üldarv. Kas võib aga seepärast, küsitakse Inglise ajakirjanduses, praegust valitsust teha ainuüksi vastutavaks Inglise majanduskriisi süvenemises ning selles eitada kõiki teisi põhjusi?

Kahtlemata on Inglise majanduspoliitikat mõjutanud ja Briti majanduskriisi põhjustanud kaugemad mõjud, milledest esikohal Prantsuse viimase aja kullakogumise poliitika ja suur väärt-paberite langus New-Yorgi börsil. Kuid seejuures langeb osa süüd Inglise majanduskriisi süvenemises kindlasti tööerakondliku valitsuse arvele, kes pole suutnud näidata raskeil momendel kõikumatu meelekindlust ega sirgjoonelist välja-pääsuteed ummikust.

Macdonaldi valitsuse võimulepääsmisel arvati, et tööerakondlik kabinett loobub Baldwinilialdatud ettevaatlikkusest ja asendab selle laialdasema töövõimaluste leidmise poliitikaga, milleks kasutatakse tarbekorral isegi seni kogutud tagavarakapitale.

Neis lootusis ollakse aga nüüd täielikult petunud. Macdonaldi valitsus selle asemel, et laiendada tööliste töövõimalusi, on viinud läbi vaid rea vähemaid sotsiaalpoliitilisi seaduseelnõusid, millede põhjal suurenesid üksnes nende sissetulekud, kes saavad abi ja toetust riigilt ehk kogukonnalt. Ja kuna uusi töövõimalusi pole leitud, seega ka mitte uusi produktiivseid sissetulekuallikaid, siis loomulikult tulevad Macdonaldi valitsuse toetuspoliitikast nõuetavad summad katta peamiselt kõrgendatud maksudest. Seepärast ollakse arvamisel, et tööerakondlik valitsus ei saa lunastada oma maksudevahendamise vekslit, mis valimisajal välja an'ud.

Konservatiivne opositsioon on teinud endale ülesandeks võidelda igasuguste abinõudega Macdonaldi valitsuse poolt koostatud riigieelarve tagasilükkamiseks. Selle tulemusena on nüüd Londoni n. n. „Penny-Pressel“ soodus moment ja põhjendatud alus nõuda tööerakonna toetuspoliitika ning konservatiivide kõnepoliitika asendamist teo poliitikaga.

Kasvav rahulolematusest niihästi valitsuse kui ka ametliku opositsiooni vastu on suure pressikontserni juhtide, lordide Beaverbrook'i ja Rothermere'i nõudmised poliitiliste juhtide vahetamise vajalikkusest teinud ütlemata populaarseks. Ühiskonnas valitsevat pinevust, mis mainitud nõudmise aluseks, illustreerib järgmine Beaverbrook'i väljendus: „on konservatiive, kes meelsamini näeksid, et ta (lord Beaverbrook) oleks oma raha kelletki pärinud, ent Briti rahvas eelistab juhtivail

kohtadel siiski niisuguseid mehi, kes tegelikult näidanud, et nad ka oma enese asju oskavad ajada ja korraldada edukalt.“ See kõlab big business'i (suurkaubanduse) juhtide, kes Lloyd George'i ajal tõstetud lordide seisusse, võitlushüüdena sünniaadli vastu.

Enne kui asuda nende põhjuste üksikasjalisemale jälgimisele ja avastamisele, miks Inglismaal on hakatud pooldama kaitsetollide poliitikat, tuleb märkida just seda mõju, mida avaldanud lord Beaverbrook'i väljendused.

Pea pärast lord Beaverbrook'i tähelepanuäratavat kõnet ruttas lord Derby tähendusrikkalt seletama, et ta enam vabakaubandust ei pooldavat. Seega oli siis osa vabakaubanduse pooldajaid konservatiivide rühmas võtnud teise suuna ning parteijuhil Baldwinil ei jäänud muud üle, kui pooldada ka oma poolt kaitsetollide vajadust. Edasi tuleb pidada veel meele, et konservatiivse partei kantsid, nimelt Kesk-Inglismaa tööstus ja Londoni City, on veendunud kaitsetollide pooldajad. Ja hiljuti korraldatud ankeedile Inglise tööstuspiirkonnas, „kas vabakaubandus või kaitsetollid“, anti tunduvalt suurem vastuste hulk kaitsetollide poolt.

Nagu ülaltoodust selgub, on kaitsetollide vajadus Inglismaal järjekindlalt võtmas uut pinda. Populaarseks laiematele hulkadele teeb kaitsetollide tarvilisve iseäranis tööta tööliste arvu tõus ja riigieelarve puudujäägi katmise küsimus. Ollakse üldisel arvamisel, et juhtumil, kui ei suudeta laiendada töövõimalusi ja luua avaramaid turge Inglise kaupadele, siis tuleb tõsta makse, mis seni võinud töötada rahuldavalt. Aga seejuures tekib siiski jälle küsimus, kas maksude tõstmise abil suudetakse olukorda parandada kuigi kauaks. Kaitsetollide õhutamata poolt väidetakse, et maksude tõstmine osutub vaid ajutiseks abinõuks ja ühtlasi väga kalliks eksperimendiks, mis muuseas nõrgestab ka Inglise tööstuse võistlusvõimet teiste maade tööstusega. Seepärast varem või hiljem tuleb Inglismaal oma majanduselu tervendamiseks võtta appi ikkagi kaitsetolle.

Ses suunas teeb iseäranis agarasti kihutus-tööd lord Beaverbrook, kes pannud aluse n. n. „Empire-Free-Trade“ liikumisele. Lord Beaverbrooki kava seisab selles, et kaubavahetus Inglismaa ja domioonide vahel oleks tollivaba, kuid siiski reguleeritud teatavate lepingutega. Välisvõistluse vastu kaitseksid Inglismaad ühes domioonidega tollid. Seega moodustataks uus majanduslik üksus, mille piirides võidaks arendada edukalt tööstust ja põllumajandust ning kus turustamise küsimused ei teeks enam ühelegi Briti riigi osale kuigi suurt peavalu. Lord Beaver-

brookki arvates peaks tollimüüri väljaspoole olema täielik ja mõradeta. Ei tohiks jääda ära ka kaitsetollid põllu- ja karjamajandussaadustele.

Vastandina loid Beaverbrooki kavale pooldab Baldwin jälle järk-järgulist tollikaitse süsteemi ning soovib seda laiendada alles selle järele, miliseid tulemusi annud Inglise tööstuse võistlusvõime lähem uurimine.

Kuna Inglise avalikkuses omab eriti tähtsuse probleemide lahenduse lihtsus ja selgus, siis peab kaitsetollide küsimuses esikoha andma küll Bea-

verbrooki kavale üldisest tolliunioonist Inglismaa ja dominioonide vahel. Lord Baldwini kava osutub aga märksa keerulisemaks ning ei oma seepärast ka sarnast populaarsust.

Sügisel kokkuastuval suurel Briti majanduskonverentsil on seepärast lord Beaverbrooki kavale oodata palju suuremat poolehoidu kui teistel. Ja missugused otsused sel konverentsil võetakse vastu ja missuguses ulatuses nad pannakse maksma, seda ootab põnevusega kogu maailm.

J. T.

Tallinna sadamas kaupade käsitamise ümberkorraldamise küsimus.

E. M.

Kaubandus- ja laevasõiduringkondade poolt algatatud küsimus, Tallinna sadamas kaupade käsitamisel ette võtta teatud ümberkorraldamisi, mille eesmärgiks oleks kaupade käsitamise ratsionaalsemaks ja odavamaks muutmise, missuguse küsimuse alal juba kauemat aega kontaktis majandusministeeriumiga töötab Kaub.-tööstuskoda, on artelli ringkondade poolt välja kutsunud mõningaid avaldusi ajakirjanduses, mis küsimust ebaõiges valguses lasevad paista ja asjalikule küsimuse selgitamisele ei ole kasuks. Eriti tuleb siin märkida „Päevalehes“ nr. 135 ilmunud artiklit „Tallinna sadam enne ja nüüd“ ja „Vaba Maas“ nr. 172 artiklit „Võitlus võimu pärast Tallinna sadamas“, L. D. allkirjaga.

Mõlema artikli põhimotiiviks on, et Tallinna sadamas valitsevat praegu kaupade käsitamise alal, selle järele kui endise Vene aja eeskujul anti artellile ainuõigus peaaegu kõigi tööde peale (peale laadimise-lossimise), ideaalne kord ja Kaubandus-tööstuskoda tulevat nüüd seda lõhkuma, misjuures põhjuseks olevat võitlus võimu pärast Tallinna sadamas. Säärased sihilikud kirjutised, eriti kui arvesse võtta, et nad tulevad nähtavasti artellile ligidasist ringkonnist, ei ole küsimuse asjalikule lahendamisele kaugeltki kasuks. Nendeks kirjutisteks on seda vähem põhjust, et artelli esindajale on võimaldatud võtta osa vastava komisjoni tööd. Kuna tähendatud kirjutised valgustavad küsimust koguni ebaõigeis värves ja katsuvad isegi varju heita Kojja headele kavatsusile, siis olgu siinkohal selgitamiseks öeldud järgmist:

Kirjutistest paistab välja, nagu oleks kord Tallinna sadamas praegusele kõrgusele arenenud ja tuleks vähem vargusi ette ainult tänu tolliartelli teeneile, nagu oleks artelli monopoliks an-

tud tööde kõige ideaalsemalt organiseeritud ja nagu tahaks Kaubandus-tööstuskoda seda ideaalset korda muuta mõne suurettevotte huvides, tagasi tulles okupatsioonile järgneva aja varguste perioodile.

Säärane asja kujutamine on täiesti vildak, lastes pealegi liig selgesti välja paista enesekiihtust ja katsudes varjata oma puudusi uute kavatsuste kirjeldamisega ebaõigeis värves. Esiteks peame tähendama, et kuigi artellil on kahtlemata oma jagu teeneid selles, et Tallinna sadamas nüüd juhtub vähem vargusi kui enne, ei ole sugugi õige seda ainult artelli arvele panna: praegust stabiliseerunud ajajärku ei saa enam üldse võnrelda okupatsioonile järgneva ajaga.

Küllalt on nimetada, et laevaruumist kuni tollilaoni on praeguse korra juures kaup artelli ja ta kontrollijate või tööliste silma all, või käte vahel vaevalt $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{4}$ ajast ja $\frac{1}{50}$ — $\frac{1}{100}$ kaugusest, kuna muu osa on koguni teiste ettevõtjate või asutuste käsitusel ja vastutusel, nimelt laevaruumist ülestõstmisel kuni talaseni vastutab laev või agent ja voooriga veol vastutab kauba-adressaat kuni ladudeni.

Et sarnase vahekorra juures artell ennast ainuüksi arvab olevat hästi arenenud korra põhjuseks, pealegi lastes kirjutises läbi paista, nagu ei väärriks kõik teised asjaosalised-vastutajad (laev ja adressaat) mingit usaldust, siis on see ikkagi väga julge oletus — eriti, kui silmas pidada, et talastel on artelli valve kõrval veel tollivalve ja paljudel juhtudel isegi rahvusvaheline kaubakontroll. Kui kokku arvata Tallinna sadamas tolli ja artelli kontrollijaid, siis leiame niivõrd suure ja keerulise administratsiooni, mida üheski teises sadamas, vahest peale endise Vene, ei ole.

Teisest küljest peame tähendama, et artellile antud monopol tollile alluvate kaupade mahalaadimisel laeva talasitelt vooridele või vagumitesse on loonud imeliku vahekorra kaupade transporteerimisel kuni ladudeni, kus kaup käib läbi kolme ettevõtja kätest. Samuti on põhjustanud, eriti talasitöödel ja vagunitesse laadimisel, säärased tasu-normid, mis on täiesti põhjendamatud ja teevad kaubad liig kalliks. Nii on ühe suurema import-firma kalkulatsioonide põhjal artelli takside järgi hinnad kallimad kui firmal tegelikult maksma läheks: Teravilja ja väetisainete vagunitesse laadimine üle 350%, jahu vooridele laadimine üle 190%, riis, tangud jne. vooridele — üle 200%, kaalisoola vooridele laadimine üle 225%, nisukliid, soojatangud jne. vagunitesse — 500% jne.

Et säärased monopoli tõttu ebamääraselt kõrge hinnad oleksid tarvitaja kasuks, ei saa küll kuidagi tulla tõendama, pealegi kui need langevad esimese järgu tarbajatele. Artell isegi tunnustab praegused taksid ebamääraselt kõrgeks, nagu näha seletuskirjast l. a. uute taksid juure, kus arvatakse kogu tasu võivat vähendada 2 milj. senti võrra aastas. Kuid ratsionaalse asja ümberkorralduse juures on võimalik seda kokkuhoidu palju suurendada.

Mitmeist kätest ja ettevõtjalt läbiminekuga tõttu ei tõuse mitte üksi vastavate tööde hind, vaid on rohkesti kaebusi olnud ka töö viibimise kohta, mis omalt poolt mõjub kaasa veo kui ka laadimis-LOSSIMISTÖÖDE kallinemisele.

Kõigil neil ja mitmel teistel kaalutlusil on

vastavad majandusringkonnad tulnud kindlale otsusele, et võib ja peab Tallinna sadama sisetöös tööd ette võtma teatud ümberkorraldusi, mille hulka kuulub esimeses järjekorras monopoli kaotamine teatud talasitöödel, samuti ka eraladudes töödel tolliartellile. Seejuures on muidugi kindlaks eelduseks, et ei suurene kaupade kaotsimineku riisiko, küll aga on võimalus läbi viia tunduvalt hindade alandamist. Sarnaseks ümberkorraldamiseks ongi juba põhimõttelik tollivalitsuse otsus ja nõusolek, ning artell teeks õigemini, kui ta ühiselt selle teostamisele kaasa töötaks, selle asemel, et sarnaste artiklitega asja lasta paista ebaõiges valguses.

Mis puutub seletusesse, nagu oleks artelli küsimus üles võetud Kojas võitluseks võimu pärast, siis ei ole sel vähematki põhja all, kuna artelli küsimus on vaid üks paljudest küsimustest Tallinna sadama sisemise korralduse ümbermuutmiseks, mis Kojas on harutusel, silmas pidades, et meie sadam, kui ta tahab olla võistlusvõimeline ja odav, peab omaks võtma moodsamad organisatsiooni põhimõtted. See küsimus on üles võetud tegelikkude kaubanduse ja laevasõidu ringkondade algatusel ning Kojas õigus ja kohus on sellele vastav käik anda. Küsimus on Kojas detailsel käsitamisel „sadama- ja merekaubanduskomisjonis“, kus on vastavas alamkomisjonis võimaldatud osa võtta ka artelli esindajail. Mis aga puutub Kojas ja börsikomitee vahekorras, mida eriti L. D. tahab küsimuse hulka segada, siis on need põhimõtteliselt lahendatud Kojas seaduse § 2 p. 3-das.

Töökaitse korraldus Poolamaal.

Juba oma uue iseseisvuse saavutamise päevist alates pühendas Poola vabariik väärilise tähelepanu palgatöö seadusliku kaitse korraldamisele. Takistavalt on sealjuures mõjunud kaasa asjaolu, et praegune Poolamaa koosneb maaosadest, mis kuuluvad iseriikide alla ja millel seetõttu valitsesid ka oma erilised olud ja neist olenevad iseseadused ja -raditsioonid töökaitse suhtes. Seetõttu pole Poolal kerge luua kogu maa jaoks ühtlast tööseadustikku, ning töötajate kaitse korraldamine areneb seal üksikuis maaosis vaid järk-järgult.

Tööinspeksioon

tegutseb Poolas vabariigi presidendi poolt 14. VII 1927. a. maksma pandud määruste alusel. Selle järele valvavad tööinspektorid vastavate töökaitsemääruste täitmise järgi kõigil palgatöö aladel, hoolimata sellest, kas tööandjaks on riik,

omavalitsus, ühing või eraisik. Peake töölise elu, tervist, kindlustust ja tööjõudu kaitsvate seaduste järele valvamise kuuluvad tööinspektorite valdkonda veel mitmete teiste töö-koolekandeministeeriumi poolt pealepandud ülesannete täitmine, nagu noortele töölisele oma tööalal edasiasendamise võimaldamise järelevalve, statistiliste andmete kogumine, tööstusasutiste avamiseks või ümberkorraldamiseks loaandmine jne. Tööinspektoritel on õigus igal kellaajal, olgu see päeval või öösel, visiteerida nende piirkonda kuuluvaid asutisi. Samuti on neil õigus nõuda töö-koolekandeministeeriumi poolt maksma pandud uute eeskirjade ja määruste tarvituselevõtmist.

Tööinspeksioon on Poolas ühtlane ja allub töö-koolekandeministeeriumile. Tööinspeksiooni organeiks on: peatööinspektor, kellele alluvad kõik järelevalveorganid; maakonnatööinspektor, kellele alluvad kõik ühe maa-

konna piires tegutsevad organid ja piirkonnatööinspektoriid, kes juhivad tööinspektiooni oma piirkonnas. Tööinspektorite juures võivad assistentidena tegutseda ka töö-hoolekandeministri poolt kinnitatud tööliste usaldusmehed.

Tööaeg

on normeeritud 18. XII 1919. a. seadusega tööaja kohta kaubanduses ja tööstuses. Selle seaduse ulatus on väga avar ja ta on maksev kõigi töölepingu alusel tegutsevate tööliste kohta, tegutsesu nad tööstuses, kaubanduses, kaevandustes või transpordi alal ning vaatamata sellele, kes esineb tööandjana, kas riik, omavalitsus, ühing või eraisik. 14. II 1922. a. seadus piiras eelmist küll seega, et ta müügiaja kauplustes muutis 10-tunniliseks, kuid neis asutustes tegutsevate palgaliste jaoks jättis ta ikkagi maksma 8-tunnilise tööpäeva.

Maksimaalse tööaja suhtes erineb Poola enamast jaost Euroopa riigest, kuna ta on pannud maksma 8-tunnilise tööpäeva ja

46-tunnilise töö nädala.

Puhke-vaheajad on määratud kindlaks ühtlaselt kõigi tööharude jaoks. Väljavõtteid võib lubada nende asutiste suhtes, milles töö on sedalaadi, et ta ei võimalda töö katkestamist. Tööaega võib pikendada force majeure'i puhul ja asutuse tööaja pikendamise põhjendatud vajaduse juhtumil. Luba selleks võib anda töö-hoolekandeministeerium, kuid mitte rohkem kui 120 ülemääratunniks 1 aasta jooksul. Vahetpidamatult ööd-päevad tegutseliseks ettevõtteis lubab seadus tööaja pikendamist kuni 56 tunnini nädalas, kuid selleks peavad avaldama oma nõusoleku töö-hoolekande ja kaub.-tööstusministeeriumid kui ka vastav tööliste ametiühing. Riikliku vajaduse puhul tohib ministrite nõukogu kindlaks määrata ka pikema tööaja normid, kuid mitte kauemaks ajaks kui 3 kuuks. Ületunnitöö tasutakse 50—100% kallimalt normaaltööga võrreldes. Transpordi alal lubab Poola seadus teatud nädalapäevade tööaja pikenduse, kuid kogu nädalane tööaeg ei tohi sealjuures ületada nädala maksimaaltööaega. Ühe kihiga töötavasis asutisises keelab seadus öötööd kella 21-st kuni kella 5-ni. Kahe vahetusega töötavasis asutisises kella 22 kuni kella 4-ni. Väljavõtted on lubatud tööaja pikendamiste puhul ja avalik-kasulikes asutisises.

Naiste ja noortööliste töö.

2. VII 1924. a. seadus määrab noortöölisteks mõlemast soost töölisid 15—18 a. vanaduses.

Samasse gruppi kuuluvad ka alaealised tööstusõpilased, õpipoisid ja praktikandid. Lastele kuni 15. eluaastani on palgatöö täiesti keelatud. Noortööliseks saamiseks peab tööline esitama tunnistused, et ta on 15 aastat vana, et ta on lõpetanud koolikohustuse, arstitunnistuse, et vastav töö ei käi üle jõu, ning vanemate või hooldaja nõusoleku.

Noortööliste päevatöö on täiskasvanute omast lühem, kuna töötundide hulka arvatakse ka vastaval tööalal edasiharimise tunnid (mitte üle 6 tunni nädalas).

Peale selle on selle seaduse põhjal naistele ja noortööliste ette nähtud pikem öörahu — vähemalt 11 tundi järgimööda. Ühe vahetusega töötades asutisises peab sellesse kuuluma vähemalt aeg kella 20—6, kahe vahetusega töötavasis asutisises aeg kella 22—5.

Noortööliste tohib anda ületunnitööd vaid force majeure'i juhtumel.

Noortööliste ja naiste tervise ja ohutuse kaitsmiseks on neile keelatud töö ohtlikes või tervisele kahjulikes tingimuis, väga raske töö, töö, mis võiks halvavalt mõjuda tervisele, moraalile ja headele kommetele. Sääraste tööde nimestikkude kokkuseadmine on töö-hoolekandeministeeriumi ülesandeks.

Sama seadus korraldab ka emade kaitsel. Raskejalgsuse puhul on naisel õigus katkestada töö kuueks nädalaks enne sünnitamist ja 6 päevaks igas kuus kogu raskejalgsuse kestes. Samuti ei tohi naine ilmuda tööle kuue nädala jooksul pärast sünnitamist. Peale selle on imetajail emadel õigus kaks korda päevas töö ajal tööd katkestada pooleks tunniks. Ettevõtjad, kelle juures töötab üle 100 naise, on kohustatud ülal pidama erilisi väikeste laste varjupaiku. Poolamaa kuulub nende väheste Euroopa riikide hulka, kes seadusandlikul teel tööliste on kindlustanud

puhke- aeg u.

16. V 1922. a. seadusega lubatakse igale tööstuses või kaubanduses tegutselisele töölisel, kui samas ettevõttes töötab vähemalt 5 töölist, vaatamata sellele, kas tööandjaks on riik, omavalitsus, ühing või eraisik, igal kalendri-aastal kasutada palgalist puhkust. Puhkuse kestvus oleneb ühes ja samas ettevõttes töölolemise aja kestvusest, töölisel vanadusest ja töölaadist. Täisealistel on üheaastase töötamise järele õigus 8-päevaseks (noortöölistel 2-nädalaseks) puhkuseks, kolmeaastase töötamise järele — 15-päevaseks puhkuseks igal kalendriaastal. Puhkuse ajal saab tööline täie palga edasi. Puhkus peab langema suvekuudele, 1. mai ja 30. septembril

vahel. Muule ajale võib paigutada puhkused vaid meis tööstusis, mis on mainitud erilises tööhoolekandeministeeriumi poolt kokkuseatavas niimestikus. Puhkused tulevad töölistele anda järjekorras. Järjekorra määravad tööliste esindajad koos ettevõtte juhatusega. Seaduses nõutakse veel, et tööline puhkusel olles selle ka tööpoolest puhkuseks kasutaks, et ta tuleks tööle tagasi vaimliselt ja kehaliselt värskena, mille tagajärjeks oleks tulevase töö edukus. Sellest põhimõttest välja minnes võib tööandja töölisel puhkeaja eest tasu andmata jätta, kui tööline puhkuse ajal on teinud palgatööd kuskimajal.

Haiguskindlustus

on korraldatud seadusega 19. V 1920. a. järgmiselt: haiguskindlustus on kohustuslik kõigile palgatöölistele; haigekassasid on igas piirkonnas üks; ainult linnad üle 50.000 elanikuga tohivad korraldada oma erilise haigekassa.

Haigekassad annavad tasuta arstiabi ja -rohtusid 26 nädala jooksul haigestumise algusest arvates. Samuti tasuvad nad haigele töölisel haiguse ajal sama aja jooksul (26 näd.) 60% n. n. seaduslikust töötasust. Kui haigekassa on tegutsenud juba 3 aastat, siis võib abiandmise aega pikendada 30 nädalani. Oma naisliikmele annab haigekassa arstlikku ja sünnitusabi enne, sünnitamise ajal ja pärast seda. 8 nädala jooksul antakse neile sünnitusabiraha täie tööpalga suuruses. Imetajale emadele antakse veel pärast sünnitamisabiraha tasumise lõpetamist 12 nädala jooksul erilist toetusraha. Haigekassa tasub ka surma puhul kindlustatu matusekulud 3 nädala palga suuruses. Kindlustatu perekonnaliikmele antakse haigekassa poolt tasuta arstlikku abi ja arstirohte 13 nädala jooksul haigestumise algusest arvates; sünnitamisabirahaks ja matmiskuludeks tasutakse pool sellest, mis maksetakse haigekassa liikmele.

* Kassaliikmed tasuvad $\frac{2}{3}$ ning tööandjad $\frac{1}{3}$ haigekassa ülalpidamise maksudest.

Kassa organiteks on: Kassa nõukogu, juhatuse, rev.-komisjon ja lepituskomisjon. Nõukoguliikmeid valitakse 3 aastaks, $\frac{2}{3}$ kassaliikmete, $\frac{1}{3}$ tööandjate poolt. Nõukogu valib teised organid samasuhtelises vahekorras.

Üldse on Poolas haigekassasid 216 (1927. a.). 1926. aastal olid nende kogu sissetulekud üle 100 milj. Eesti krooni ja kogu väljaminekud umbes 75 milj. Eesti krooni.

Tööpuuduse kindlustus

korraldati 18. VII 1924. a. seadusega. Tööpuuduse vastu on end kohustatud kindlustama kõik täiskasvanud töölisel, kes töötavad tööstuslikes või kaubanduslikes ettevõtetes, millel on rohkem kui 5 töölist. Tööpuuduse puhul on töölisel õigus toetuse saamiseks, kui ta on töötanud viimase 12 kuu jooksul vähemalt 20 nädalat ettevõttes, mille töölisel olid kindlustatud tööpuuduse vastu.

Toetuse suurus on 30—50% kindlustatu töötasust ja oleneb ta perekonnaliikmete arvust ja vanusest. Toetust antakse 13 nädala, äärmisel juhtumil 17 nädala jooksul aasta kestes.

Toetuse kulud kaetakse osalt riiklike summadega. Peale selle tasuvad ettevõtted 2% kindlustatava tööpalga suuruselt, millest $\frac{1}{4}$ langeb töölisel, $\frac{3}{4}$ tööandja kanda.

1926. a. oli tööpuuduse vastu kindlustatud tööliste arv 700.000. Kindlustussummadest oli ettevõtete kaudu tasutud üle 10 milj. Eesti krooni ja riiklikest summadest kaetud täpselt poole vähem, s. o. 5 milj. Eesti krooni, kogusummas seega üle 15.000.000 Eesti krooni.

Kindlustus õnnetuse vastu

korraldati Poolas 7. VII 1921. a. ja 30. I 1924. a. seadustega. Kindlustama on end kohustatud kõik töölisel ilma erandita. Pajuki suurus vastab $\frac{2}{3}$ töölisel aastateenistusest, kui ta on kaotanud täiel määral töövõime. Osalise töövõime kaotuse puhul makstakse pajukina $\frac{2}{3}$ sellest summast, mida ta töövõime osalise kaotuse puhul aastas teenib vähem kui enne. Õnnetuse tagajärjel tekkinud surma puhul tasutakse vastav pajuk kindlustatu perekonnale. Maksud kindlustuskassadesse tasutakse ainult tööandjate poolt.

1926. a. kindlustati õnnetusjuhtude vastu üle 1.100.000 tööstustöölise.

Tööliste ametühisuste

võrk on aast-aastalt laienenud üle kogu Poolamaa. 8. II 1919. a. seadusega anti ametühisustele liitumisõigused. Ametiühisuse loomiseks on vaja vaid vastav registreerimine tööhoolekandeministeeriumi vastavas asutises. Tal on kõik juriidilise isiku õigused. Poola ametiühingud on koondunud kolme liitu: 1) ühingute liit, 2) Poola ametiühing ja 3) kristlik ametiühing. 1926. aastal oli kõigis tööliste ametiühinguis kokku umbes 1 miljon liikmeid.

Soome ülemaaliselt väikekaupmeeste kongressilt ja Väikekaupmeeste Liidu aastakoosolekult Vaasas 7. ja 8. juulil s. a.

Soomes on peetud väikekaupmeeste kongresse juba 1912. aastast alates. Nagu 1915. aastal, on ka käesoleval korral kongressi pidamispaigaks jällegi Vaasa. Rohkearvuline osa võtma tulnud kaupmeespere ja ilus ilm töötasid juba alguses kongressi head kordaminekut.

Kongressi avas kaupmees J. M. Vartio, mainides oma tervituskõnes, et need viisteist aastat, kus viimati Vaasas koos oldi, on olnud väga kirjud ja elamusrikkad, on kannud endaga kaasas palju muret ja rõõmu, kuni tekkis iseseisvus ja oma riik.

Koosoleku juhatajaks valiti kaupmees Vihtori Lehtonen, Alekski Pellinen, ja J. M. Vartio, kelledest V. Lehtonen asus koosolekut juhatama. Kirjatoimetajaks olid toimetaja K. Kytömaa ja õigust. kand. Ensio Kytömaa.

Liidu juhatause otsusel asetati koosoleku poolt asju ette valmistama järgmised komisjonid: 1) kodumaa saadustega kauplemise komisjon, 2) eriasjade komisjon, ja 3) üheksaliikmeline väljaskomisjon.

Küsimuste käsitlet:

Kaupmees Iivari Himanen Iilinjärvelt esines kõnega sibiliku kallaletungi üle margariinitööstusele.

Kodumaa saaduste ja nimelt või hinnad on möödunud kevadel märgatavalt alanenud. Majandusringkonnis on peetud margariini valmistamine tarviliseks seni, kui võist saadi välismaal head hinda. Tuntud autoriteet, füsioloogia professor Tigerstedt, on margariinile kallaletungi puhul selgitanud, et inimkeha töötab ümber margariinis sisalduvaid toitvaid aineid — rasva, muna-valget ja süsivesikuid — samavõrra kui võis sisalduvaid aineid, mistõttu margariini kilol on niisama suur toitvusprotsent kui kilol meiereivõil. Või kõrge hind tuleb aga praeguse korralduse arvele panna, sest see on ju monopoliseeritud suuräriridele. Teiseks mõjuvaks teguriks on vahekord välismaaga. Kogu rahva eluülapidamise abinõude kaitsmise tõttu on vaja saada selgust selles, kas on tulevikus tarvis ülal pidada välismaa aseainete päratul sisseveol kunstlikult suurendatud primaasaadusi, mille kandevõime on igal juhul kaheldav, või juhitagu riigimajandus uutele roobastele. Niisugune majanduslik võitlus on halvendanud viimasel ajal valitsevaid olusid sel määral, et teadusemees Tigerstedt ei saa-

nud avaldada oma arvamusi n. ö. kodanlike ringkondade ajalehis ja seepärast on tarviline tunnustada üldist arvamust, et majanduspoliitikas ja seadusandmises ei ole kunagi arvestatud suurte ja tähtsate tööandjarühmade ühekülgeid kasusid, vaid on alati peetud silmas kogu maa ja rahva üldist hüvet. Selle ettepaneku võtab koosolek vastu ühel häälel edaspidiseks arutamiseks komisjoni andmata.

Teine tähtis küsimus on ajakohane kodumaa saadustega kauplemise korraldus.

Maasaaduste hankimine ja müük on seni siirdunud osakond-äriridele ja üksikäririd on vähe. Saadusi müüakse meelsamini osakondkauplusile kui üksikuile väikekaupmeestele, ehk küll viimastelt saadakse paremat hinda. Üksikuil väikekaupmeestel on siin suur tähtsus, nagu kogemused seda näitavad, sest kolmekümne aasta eest, kui puudusid sellekohased suurkauplused, oli maamajanduse toodetega kauplemine palju paremal järjel kui praegu. Maarahvas aga arvab heaks, et suuräri rahuldab kõiki tema tarbeid ja ostab temalt oma tarvitusest ülejäänud saadused, kuid nad pole seda lubadust seni täitnud ega maamehele tema saaduste müüki võimaldanud. Otsustatakse avada säärane äri, kuid enne pöörduda suuräriride keskühisuste poole, et jõuda selgusele, kuidas need asjasse suhtuvad.

Kolmandaks pandi koosolekule ette küsimus üldise väikekaupmeeste nädala korraldamise kohta. Eriasjade komisjoni ettepanekul võeti vastu otsus pidada väikekaupmeeste nädalat üle riigi ajal, mille määrab ära Väikekaupmeeste Liidu juhatus. Kuna tehnilistel põhjustel see on läbiviimatu sel aastal, otsustas juhatus nädala korraldamise edasi lükata 1931. aasta peale.

Järgmise küsimusena arutati väikekaupmeeste arvustiku sisseseadmist.

Juba viieteistkümne aasta eest peetud ülemaalisel maakaupmeeste kongressil arutati Maakaupmeeste Liidu juhatause poolt korraldatud ankeedi tulemusi, mis aga ei annud küllaldast pilti ümbruskonna kaupmeeste olukorrast. Küsimused olid vastatud ebaselgelt, arvult nii vähesed ja pealiskaudsed, et nende varal ei suudetud isegi selgitada, kas on olemas ühte tüüpi kuuluvaid kauplusi rohkem või on igaüks erisugune. Asja selgitamiseks on otstarbekohasem sisse seada arvustik. Ainult raamatupidamisest on

vähe, et selgitada kaupmehe tõsisemaid kasusid ja edendada ärielu. Peab üles tähendatama ärisündmusi, mis ei selgu raamatupidamisest, ja see on äripidajale suureks abiks. Ostumäärad, müügi püsimine või muutumine jne. võiksid väga hästi täiendada ärraamatupidamist. Arvustiku tähendamiseks jätkub ühekordse arvuga asjakohaselt piiratud samalaadilise või erisuguste olude ja sündmuste vastastikuse võrdluse märkimisest. Niisuguseid võrdlusi võiks sooritada näit. oma äri nähtusist ja sündmusist eriajajärkudel. Võrreldakse ostumääre, kauba müüki ja tingimusi eriolukorral ja -aegadel. Jõutakse niiviisi kindlale otsusele kaupade transpordivahendite kohta, missugused oleksid tulusamad, ja näha, kas kaupmehe seisukorda, nimelt edasi- või tagurpidaminekut ärielus ühel või teisel puhul. Aastaläbimüüki ja eelmiste aastate läbimüüke tuleks üksteisega võrrelda. Samalaadilised nähted ärielus tuleks rühmitada ja nende erirühmituste tulemusi omavahel võrreldes arvutada protsente. Niisugune arvustik annab ärist mitmekesisema ja elavamalt pildi kui raamatupidamine ja bilanss seda pakuvad. See olekski tarviline neile viimastele lisaks.

Niisugused ühendatud rühmad haaravad enne kõike sissetulekud ja väljaminekud, kaupade tagavarad aastamüügis või ladudes olevate erikaupade aastamüügi arvu, aastamüügi bruto- ja netto-kasud jne. Samuti võiks võrrelda üksik- ja osakondkaupluste arvustiku tulemusi ja kõrvutada nende äride ülespidamise kulusid, millest selgub, missugune kaupluse liik on rahvamajanduslikult kõige kasulik. Nagu siit selgub, omab niisugune arvustik suure eramajandusliku ja rahvamajandusliku tähtsuse.

Maa-väikekaupmeeste äripidamine on seni veel liig pimesi sündiv ja kobav, seetõttu ka nii pahederikas. Selle otstarbekohaseks korraldamiseks on vaja algteadmisi just kaupmeestel enestel, ja siin on jällegi võrdlemine ning arvustik kõigi õppimise ema, mis juhib ja ergutab. Ainult andmete varal ja teiste äridega võrdlemisel saadud teadmete kaudu ning arvustiku kokkuseadmisel võib märgata vigu, ja neid kõrvaldada, mille üle asjaomane pahatihti, arvates küll oma äri tundvat täieliselt, ei jõua selgusele. Niisugune õppimine teistelt aitab välja jõuda paremusele, et äripidamine üldse paremini korraldataks, ja kui see sünnib õigel ajal, siis on saadud abi, õieti kahekordne abi. Niisugust laialt ulatusliku tähtsusega arvustiku sisseseadmist tuleks igati propageerida.

Järgmiseks aastakoosoleku kokkukutsumise paigaks valitakse Kuopio.

Aruande ettekandmise järele asub koosolek valimisile, kusjuures tuleb mainida, et juhatajakohtale valitakse tagasi endine juhataja-majandusdirektor Juho Hietanen Halilast.

Ettekantud kõnedest tuleks nimetada Ensio Kytömaa oma „Uue abieluseaduse mõjust väikekaubanduse tegevusele“, „Väikekaubanduse praegusest olukorrast“ ja majand. kand. Ilmo O. Nurmela „Võlgumüügi seadlustusest ja võla kättesaamisviisidest“, mis väärrib tõsisemat tähelepanu.

Viimasel ajal valitsenud ebakasulik majanduslik olukord on endaga kaasas kannud hiiglavõlakoorimat, sest äripidaja on oma äri paisutanud suuremaks kui ta varandus seda oleks lubanud, ta on püüdnud lennata kõrgemale kui tiivad kannavad. Samuti on ka väga üldine, et kaupmees ise pakub ostjale kaupa võlgu. Kui tasumiseks raha ei jätke, lubab ta võla raamatusse kirjutada. Kui ostjale on teada, et nad saavad kaupmeestelt krediiti niipalju kui soovivad, võtavad nad ohjad ärielus endi kätte. Nad ei hooli maksimisest üldse ja ostavad aina „raamatu peale“. Kes on siis selles süüdi? Kõik on kaupmehe enda kasvatuse vili.

Harvemini juhtub aga, et ostja tuleb võlgu ostma oma initsiatiivil. Ja need juhtumid on seda haruldasemad, mida enam kaupmees sellest keeldub. Teeb aga kaupmees ostjaskonnale selgeks, et võlgu-müüki ei ole, siis keegi ei tule seda nõudmaga. Kõige halvem on aga lugu tasumisega hämaras tulevikus. Maksutähtaeg tuleks kindlasti fikseerida, et kaupmehel oleks õigus ka oma võlga nõuda.

Teine hea moodus võla kaotamiseks on hinnanalandus puhtas rahas ostjale. Saksamaal ja Helveetsias on sisse seatud eriline vastavate märkide teel alandusühisus, kuhu kuuluvad kõik väikekaupmehed apteekreist ja rohukaupmeestest saadik. Nimetatud maades on seetõttu juba edu märgata, kas ei võiks soomlasedki valida sama suunda? Soomlane on tõrkjas uuendust läbi viima ja seepärast läheb veel kaua aega enne, kui niisugusest ummikust pääseda.

Lihtsal üleskirjutamisel, mille abil võlga sisse nõutakse, on suured halbused. Näiteks võib võlgnik väita, et ta pole kõiki nimetatud kaupu saanud ja et raamatus on kaubal teine hind kui alguses määratud, ta võib nurinat tõsta kindla maksutähtpäeva üle jne. Paremad on juba kirjalikud spetsiaalvõlakohustused, nagu võlakiri, veksel ja arve.

Võlakiri oli varem väga populaarne, kuid hiljem on teda veksel välja tõrjunud. Neist pa-

remaks tuleb aga pidada kinnitatud arvet, sest seda omaks võttes kohustub ostja täitma kõiki sellel ülestähendatud nõudmisi ja tunnustama õigeks kõik arvel märgitud kaubad. Arve on kirjutatud kahes eksemplaris, millest originaal

jääb kaupmehele ja ära kiri ostjale, mis talle paratamatult alati võlga tuletab meele.

Võlgukauplemine on nii sügavale juurdunud, et küllalt läheb veel intensiivset tööd ja ühist tahtmist sellest vabanemiseks.

Soome metalli-, jalanõude- ja klaasitööstus nõuab kõrgemat tollikaitset.

Valitsusele on esitatud sellekohane ühine memorandum.

Soome metalli-, jalanõude- ja klaasitööstuse esindajad andsid valitsusele memorandumi tollikaitse tõstmise kohta.

Märgukirja osas, mis puutub metallitööstuse, lausutakse muuseas: „Mõned metallitööstuse harud on kõvasti kannatanud välismaa dumpingu iseloomuga võistluse tagajärjel. Praeguse langeva konjunktuuri ajajärgul muutub võistlus veelgi teravamaks, mitmeid soome metallitehaseid ähvardab seismajäämine, kui valitsus tollikaitse suurendamisega appi ei tule.“

Esimeses järjekorras nõutakse tollikaitse suurendamist emaleeritud pleknõude suhtes. Töösturid väidavad, et emaleeritud nõude suhtes võiksid tehased kogu Soome tarvitust rahuldada, kuid seda kaupa olevat importeeritud 1927. a. 10 milj., 1928. a. — 15 milj. ja 1929. a. — 13,5 milj. Smk. eest.

Teiseks nõutakse sisseveotolli kõrgendust raudnaelte pealt. Ka naelte suhtes võivad tehased kodumaa turgu täieliselt rahuldada (aastatoodangu väärtus 40—50 milj. Smk.), kuid dumpinguhindadega olevat naelu sisse toodud 1927. a. — 10 milj., 1928. a. — 11 milj. ja 1929. a. — 7 milj. Smk. eest. Välismaa võistlus olevat ka naelte hinnad äärmiselt alla surunud, nii et see tööstusharu enam mingit tulu ei anna. Edasi nõutakse tollikõrgendust veel poltidelt ja kruvidelt; kodumaal valmistatakse seda kaupa 7 milj. Smk. eest aastas, sisse on veetud 1927. a. — 3,8 milj., 1928. a. — 5,6 milj. ja 1929. a. — 3,5 milj. Smk. eest.

Jalanõudetöösturid motiveerivad tollikaitse tõstmise tarvidust sellega, et võrreldes teiste naabermaadega on Soomes jalanõude sisseveo toll kõige madalam. Jalanõudetolli on Soomes 2 liiki: 1) luksusingad, millede nettokaal paa-

lilt on maksimum 400 gr.; need käivad kõrgema tolli alla ja 2) kingad, mis kaaluvad üle 400 gr. paar, nende pealt on toll 12 Smk. kilost, s. o. 10% ad valorem. Töösturid väidavad, et seni sisseveetud jalanõudest olevat 50% luksuskingi, mis aga madalama tolliga sisse on toodud. Luksuskingade puukanna sisse valatavat tina või muud rasket ainet, mis enne kingade müügile-laskmist välja võetavat. Tollimisel kaaluvad sarnased kingad üle 400 gr. ja need lastakse odava tolliga läbi.

Märgukirjas nõutakse, et eelpol nimetatud kingapaari kaal fikseeritaks 600 gr. peale ja § 477 tolli tõstetaks Smk. 12.— pealt Smk. 30.— peale kilogr. Muuseas tuuakse veel ette, et 1929. a. olnud Soome jalanõudetehaste puhaskasu kokku Smk. 3.289.363.—, samal ajal oli aga tehaste toodanguväärtus kokku Smk. 189.518.814.—, seega puhaskasu 1,73% kogu toodangu väärtusest.

Klaasitöösturite nõudmine on, et aknaklaasi (värvitud ja värvimata) ning peegliklaasi tolli (§ 795) tõstetaks 90 penni pealt Smk. 1.10 peale kilolt. Märgukirjas motiveeritakse tollikaitse kõrgendust sellega, et maades, kust akna- ja peegliklaasi Soome importeeritakse, toll olevat kõrgem kui Soomes (Eestis Smk. 2.70 k-lt, Saksas Smk. 1.30 kg-lt jne.). Eesti Järvakandi klaasitehase toodanguvõime ületavat 4 korda Eesti tarvituse. Vaatamata ehituse vähenemisele olevat aknaklaasi sissevedu Eestist, Saksast ja Belgiast aina kasvamaa, see kõik pannakse puuduliku tollikaitse arvele. Soome klaasitööstuse toodangu väärtus oli 1929. a. 63,1 milj. Smk., samal aastal importeeriti välismaalt klaasi 23,6 milj. Smk. eest, sellest oli akna- ja peegliklaasi osa 13,5 milj. Smk.

Kodukultuuri-, raadio- ja elektrimajanduse näitus.

25. okt. — 3. novembr. 1930. a. Tallinnas.

Kiirelt arenev elu, silmnähtavalt tõusev rahva kultuuriline tasapind, hiiglasamme tegev tehnika nõuab rahvalt intensiivsemat tegevust

oma kodu kaunistamisel ning elu mugandamisel.

Nõuab seda esimeses järjekorras meie pere-

kondliku elu nurgasambalt — perenaiselt, nõuab seda aga ka meie noorilt ja kasvatajailt, kes neid noori elule ette valmistavad.

Kodu kaunistamisel, koduse elu mugandamisel on aga uuemal aegadel ühenduses rahvaste haridusliku tasapinna, majapidamise tehnika, praktilise kunsti ja üldise tehnika tõusuga palju rohkem võimalusi kui oli endistel aegadel.

Kaks aastat tagasi oli Tallinnas võimalus esimesel „ehituste ja elamute näitusel“ näidata, kuidas anda kodule kaunimat ilmet välispidiselt.

Sama tähtis, öieti veelgi tähtsam, on kodule sifemise ilme andmine. Selleks aitab kaasa peale sisemise arhitektuuri terve rida tegureid, millest tähtsamaks on koduse käsitöö abil valmistatud esemed, millel teatavasti kodus leidub igas toa nurgakeses oma ülesanne ja koht, mis aitavad teha kodu mõnusaks, mugavaks, vääriliseks kultuuriinimesele.

Kuivõrd kodutööstuse esemed aitavad kaunistada kodu, näeme kõige paremini Skandinaavia mais, kuid ka meilgi hakkab viimastel aastatel siin suur edu avalduma.

Edasi on koduse elu mugandamisel tähtis üksikute tubade sisustamine, eriti aga köök ühes hoiuruumidega, vannituba ja pesuköök, samuti oma sisseseade kui ka toitude valmistamise ning toidu tagavarade soetamise alal. Tehnika on viimseil aastail kõõgi ja sellega ühenduses oleva pesuköögi sisseseadmisel tulnud perenaisele abiks, lubades mitte üksi kiiret ja odavat toitude valmistamist või konservimist, vaid ka suurt puhtust ja mugavust. Endise suitsuköögi asemele astub mugav ja korralik köök, viimasel ajal isegi gaas ja elekter, mis endale ikka rohkem ja rohkem maad võidab kõigi koduste tegevuste aladel. Toidutagavarade alalhoidmise ja ettevalmistamise alal annavad samuti arenev tehnika kui ka valmistusviisid õige suured või-

malused meie rikkalikke aia-, juur- ja puuvilja tagavarasid ületalve hoida või neist valmistada maitsvat toitu. Kas ei ole siis huvitav koondada kõiki viimase aja tehnika saavutusi majapidamise tarvete ja aparaatide alal, samuti kui naidata, mida kõik võib hõlpsasti valmistada talvisteks tagavaradeks. See on kõik väga huvitav ja õpetlik ning eelseisva näituse vastava osakonna ülesanne ongi tuua neil aladel esiplaanile kõike paremat.

Kuid elekter kui jõuallik omandab viimasel ajal koduse elu alal ikka laialdasema ja laialdasema tähtsuse, olgu puhtjõuallikana koduses majapidamises või toiminguis, olgu soojendajana ahjudes, triikraudadele, keetmises. Olgu tervise paranduseks. Mitte üksi linnas ei tunta elektri mõju, vaid ka kaugemal maakohtades, kus viimasel ajal esile kerkivad väikesed jõujaamad, kes varustavad ümbruskonda selle jõuga.

Koguni omapärase ning kaugele ulatuva tähtsuse omab elektri imejõud raadio näol. Raadio on saanud kõigis kultuurriiges tähtsamaks teguriks, mitte üksi sellega, et kannab heli- ja sõnakunsti kodudesse, isegi kaugemaise maanurgisse, vaid tal on määratu tähtsus hariduslikel ja paljudel teistel aladel. Muusika, uudised, ilmateated, börsiteated j. m. lendavad valgukiirusel laiali, omades igale kodule möödapääsmatu tarviduse.

Kuid raadiotehnika on veel arenemisajajärgus. Iga maa kirjutab siin ette erinõudmise. Sellest on tingitud tarvidus aegajalt koondada raadio alal kõike uuemat ja otstarbekohasemat ning asjakohaselt korraldatud võistluse teel asja veelgi arendada.

Kokkuvõetult näeme, et eelolev näitus käsitleb alasid, millel on esimese järgu tähtsus kodukultuuri töstmisel, ning ta peaks äratama laialdasemat huvi kõigis ringkonnis, kellel neil aladel midagi on näidata.

Kaubandus-tööstuskoja teateid.

Sadama ja börsiartelli tööde ulatuse ja tariifide küsimus.

Teatavasti on Koja sadamate ja merekaubanduse komisjonis läbiharutamisel artelli tööde ulatuse ja takside küsimus. Vastava alamkomisjoni poolt on juba läbi vaadatud praeguse lepingu kava muutmise ettepanekud, kooskõlas maksudevalitsuse poolt tunnustatud põhimõtete-

ga. Suuremaks muudatuseks oleks tehase töödel monopoli kadumine. Samuti nähakse ette artelli vabastamist tasuta lisatöödest, mil ei ole ühist kaupade käsitlemisega. Kuna alamkomisjoni viimisel koosolekul otsustati paralleelselt hakata ettevalmistusi tegema uute tariifide läbi vaatamiseks, siis otsustati nõutada vastavad andmed artelli ja sellekohaselt firmadelt. Nende andmete saamisel kestab töö edasi ja

sellega loodetakse lõpule jõuda umb. ühe kuu jooksul.

Merekoolide asjus vastavate ringkondade soovid jäetud tähelepanemata.

Teatavasti esinesid Kaubandus-tööstuskoda ja mitmed asjaomased ringkonnad haridusministeeriumis protestiga Tallinna merekooli poolitamise asjus, tungivalt soovitades jätta Tallinna täis merekool ja, kui võimalik, ka Käsmu 2 klassi. Kuuldavasti on need olulised soovid valitsuse poolt jäetud tähelepanemata, vaatamata sellele, et nad kujutasid enesest kahtlemata kaugelt kandvama osa meresõidu- ja majandusringkondade arvamist. Ühe tugeva kooli asemel tahetakse meil luua kaks nõrka, poolkooli, mis kahtlemata paneb laevasõidu arenemisele oma pitsati. On huvitav, missugused tähtsad motiivid sundisid siin minema enamuse arvamise vastu ning meie meresõidu arenemise kahjuks?

Järjekorralised raadio-operaatore torite kutseksamid.

Posti-telegraafi-telefonivalitsuse poolt korraldatakse järjekorralised raadiooperaatore torite kutseksamid Tallinn-Kopli rannajaamas. Eksamile soovijad peavad oma soovist teatama hiljemalt 17. septembriks, juure lisades määruses („R. T.“ nr. 73 — 1929. a.) ettenähtud dokumendid.

Ärideregister

augustikuu esimesel poolel

Registreeritud firmad:

1. Eesti tööstustarvete a.-s., Tallinn, katusepapi ja teiste ehitus- ja tööstustarvete valmistamine; põhikapital Kr. 30.000. Juhatuse liikmed: Voldemar Grohmann, Nikolai Wöhrmann-Hill, Anatole E. Hill (kaks viimast ühtlasi asjaajajad-direktorid), prokurist Nina Hill.
2. Klaudia Emme, Tallinn, juuksetööstus.
3. Meier Glandt, Rakvere, nahaparkimine; prokurist Vladimir Golomb.
4. Nikolai Grendson, Pärnu, toiduainetekauplus.
5. Marie Künnapuu, Antslal, ajalehtedemüük.
6. Rudolf Mill, N.-Jõesuu, piimapood.

7. M. Männil & Ko, Tallinn, raud- ja teras-kaupade, laskeriistade, laskemoona ja jahitarvete kauplus. Usaldusühing, täisosanik Martin Männil, osakapital Kr. 9000.
8. Semeon Slavitsky, Tallinn, riideäri.
9. Tallinna korgitööstus Jüri Semiskar, Tallinn.
10. Marie Tallo, Tallinn, toiduainetekauplus.

Registreeritud muudatused:

1. Tööstus-Kaubandus a.-s. Drommeter & Co., Tallinn, lahkunud juhatause liikme Edmund Kinkmann'i asemele valitud Georg Anton.
2. Johannes Ende, Tallinn, talurahvakauplus — ainuisiklik ettevõtte muudetud täisühinguks firma all J. Ende ja Pojad, kus osanikeks on Johannes, Udo ja Egon Ende. Osakapital Kr. 1.500.
3. Samuel Gurevič, Tallinn, viljakontor, tunnistatud maksujõuetuks.
4. Marie Kirnmann, Nõmme, lõpetas Tallinnas vanarauakaupluse ja avas Nõmmel moekaupluse.
5. „Axel Mussö“, Tallinn, raud- ja teras-kauba, laskeriistade j. m. kauplus, ainuisiklik äripidaja Aleksander Pehlmann tunnistatud maksujõuetuks ja valitud konkursivalitsus.
6. A.-s. Schaub & Co Tallinna osak., Tallinn, Eestis tegutsemiseks esindaja on ainult Edgar Scheme, kuna Sören Madsen oma volitustest on loobunud.
7. Tisleritööstus Siimin, Tallinn, surma läbi lahkunud äripidaja Sergei Siimin, ettevõtet peab sama firma all abikaasa Marie Siimin ja tütar (alaealine) Leonilla Siimin.
8. Arthur Soldan, Võru v., segakauplus üle viidud Lasva vallast Võru valda.
9. Tartu pank, Tallinn, prokuura antud (teise allkirja õigus) panga Võru osakonna nimel Edith Enger'ile.

Tegevuse lõpetamine registreeritud:

1. Johan Floss, Tallinn, õllekauplus.
2. Anatole E. Hill & Co, Tallinn, välisfirmade esindus.
3. Helene Johanson, Tallinn, toiduainetekauplus.
4. Tiio Mannov, Tallinn, lihakauplus.
5. Viido Nagland, Tallinn, pudukauplus.
6. Olga Stamberg, Tallinn, toiduainetekauplus.

Äriringkondadele teadmiseks.

Tallinna Saksa saatkonna verbaalnoot.

1923. a. asutatud Saksa Rentpanga teatel tehtavat selle panga poolt välja antud ja ringvoolu lastud pangatähtede kohta sageli ekslikke otsusi. Seepärast juhib siinne Saksa saatkond tähelepanu asjaolule, et nii 1000-, 500- ja 100-

rentmarg. tähed, väljalaskedaatum 1. november 1923 (näopildita), kui ka 50-rentmarg. täht (talumehe näopildiga) 20. märtsist 1925. a., 10-rentmarg. täht (talunaise näopildiga) 3. juulist 1925. a. ja 5-rentmarg. täht (talutütärlapse pildiga) 2. jaanuarist 1926. a. ei ole seni maksvussetuks tunnistatud, vaid maksavad endiselt edasi kui seaduslikud maksuvahendid.

Abieluvaranduse lahutamise lepingud.

Varanduse lahutajate nimed	Mis ajast	Riigi Teat. lisade nr. nr	Elukoht
K ü b a r, Voldemar Johani p. ja T o m s o n, Salme Johani t.	22. II. 30.	№ 24 25. III. 30.	Nõmme, S. Pärnu mnt.
S c h u l t z, Leopold Leopoldi p. ja tema abikaasa Marta Mihkli t.	"	"	Tallinn, Vilmsi t. 5-c, 3.
S t e i n b e r g, Jaan ja tema abikaasa Elisabeth sünd. Steinfeld	"	"	" Endla t. 39.
G o l d b e r g, Chaze ja tema abikaasa Gitel	"	"	Nõmme, Raudtee t. 56.
V a l d h o r n, Aleksander Jakobi p. ja tema abikaasa Mariette Mardi t.	"	"	Tallinn, Roopa 17—7.
B a c k m a n n, Anton Kristjani p. ja tema abikaasa Leena Gustavi t. sünd. Puuri	"	"	1) Haapsalu, Posti 36-a. 2) Tallinn, Hollandi 10.
M i k k, Mathias Ado p. ja tema abikaasa Helene Hansu t.	"	"	Tallinn, Toompuiestee 17.
R i i m a k, Jaan Hansu p. ja tema abikaasa Alide Johani t.	29. XI. 29.	"	Holstre vald, Viljandist.
P u k k, Roman Romani p. ja tema abikaasa Anna Peetri t. sünd. Kuhlbars	11. I. 30.	"	Pärnumaa, Väandra al.
P a l u, Jaan Mihkli p. ja tema abikaasa Anna Matsi t. sünd. Libak	"	"	U-Võidu v. Sammuli t.
V a n a k e s a, Jaan Jaagu p. ja tema abikaasa Salme sünd. Paulson	"	"	Sürgavere v., Viljandi m.
S a r a p, Aleksander ja tema abikaasa Elfriede sünd. Puusep	22. III. 30.	№ 25 28. III. 30.	Tallinn, Lauulupeo 20-8.
M a s i k a s, Aleksis ja tema abikaasa Elfriede	1. III. 30.	№ 28 8. IV. 30.	Nõmme, Tähe 7-3.
P a p p e l, Robert	"	№ 30 15. IV. 30.	Tallinnas, Vaestekooli 6.
ja M a r a n, Elfriede	"	"	Tallinnas, Kivimurru 25-3.
K n o r r i n g, Hermann ja tema abikaasa Helga	"	"	Tallinnas, Gonsiori 20.
K u r g m a n n, Mihkel ja tema abikaasa Marie	"	"	Läänem. Paatsalu v.
S p i e g e l b e r g, Artur ja tema abikaasa Juuli	"	"	Tallinn, Roosi 5-7.
L e h t m e t s, August ja tema abikaasa	"	"	Läänem. Lihula vald.
R a u d k i v i, Priidu Karli p. ja tema abikaasa Mari	"	"	Lihula kirikumõis.
R e h a, Rudolf Antoni p. ja G r ü n b e r g, Lonny	"	"	Tallinn, Koidu 63-4.
K r i e g e r b e r g, Johan ja tema abikaasa Helene sünd. Thomson	22. III. 30.	"	Harjum. Rae vald.
S o l o v e i t s c h i k, Charje Itsiku p. ja tema abikaasa Roche Hirschi t. sünd. Gläser	8. III. 30.	"	Tallinn, S. Pääsukese 6.
M i c h e l s o n, Bernhard Gustavi p. ja tema abikaasa Dagmar	"	"	" Hollandi põik 4-8.

Varanduse lahutajate nimed	Mis ajast	Riigi Teat. lisa nr. nr.	Elukoht
Kittask, Karl ja tema abikaasa Sophie . . .	8. III. 30.	15 IV. 30.	Tallinn, V. Kalamaja 33-a-2.
Maasikas, Hugo ja tema abikaasa Marie . .	"	"	Nõmme, Vikerkaare 1.
Israel, Jaan ja tema abikaasa Miina, sünd. Abiram	"	"	Hageri v. Adila k.
Uibo, Adolf ja tema abikaasa Elvine, sünd. Valdmann	"	"	Tallinn, Õle t. 5.
Erik, Jaan ja tema abikaasa Marie, sünd. Pallas	29. III. 30.	"	Harjum. Varbola v.
Lass, Aleksander ja tema abikaasa Salme, sünd. Paap	"	"	Nõmme, Valdeki 56.
Pehlmann, Aleksander ja tema abikaasa Emma, sünd. Vitoll	"	"	Tallinn, Uus Maailma 8-3.
Otmann, Artur ja tema abikaasa Aliine	15. III. 30.	№ 30	Läänem. Oru vald.
Post, Tõnis Tõnise p. ja tema abikaasa Aliide sünd. Spiegelberg	"	15. IV. 30.	Läänem. Kirbla v.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt.

Itaalia rahvuslik väljaveoinstituut.

Oleme mitmel puhul „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ veergudel toonud ülevaateid selle kohta, kuidas on mujal riikides korraldatud väliskaubanduse, eriti väljaveo arendamiseks loodud asutised. Aljärgnevalt toome kokkuvõtlikult andmeid Itaalia rahvusliku väljaveoinstituudi (Istituto Nazionale per l'Esportazione) kohta Roomas.

Instituut on poolametlik asutis, mille ülalpidamise kulud (ruumide üüri, palgad jne.) kannab riik. Instituut töötab autonoomselt. Ta koosseisu kuulub esimees, peadirektor, peadirektori abi, 67 nõunikku ja ametnikku ning 50 ülemäärast ametnikku, seega kokku 119 inimest. Tema organisatsioon koosneb esimehest, peanoökogust (esimees ja 45 liiget), tehnilisest komiteest (esimees ja 6 liiget), peadirektsioonist (peadirektor, tema abi ja kaastöölised), informatsiooni-osakonnast väga mitmete alajaotustega, kuna jupeatöörõhkus seisabki just informatsiooni kogumises ja läbitöötamises.

Informatsiooni kogumine sünnib geograafiliste büroode kaudu, mille alla on grupeeritud kõik välisriigid. Nendes büroodes töötatakse läbi materjal, mis saadakse diplomaatlikelt ja konsulaaresindusilt kui ka Itaalia kaubanduskodadelt välismaal.

Eriti tähtsad ülesanded on jooksva informatsiooni bürool, kelle ülesanne on kiires korras vastata väljaveo firmade eriliste

järelepäimistele, ühenduses nende saaduste väljaveoga. Büroo peab juhtima itaalia eksportööre ühendusse välismaa importööridega, kergendama kaubanduslike tüliküsimuste lahendamist, teatavaks tegema itaalia eksportööride aadressid välismaal, informeerima välismaal asetleidvaist vähempakkumisist ja andma konfidentsiaalset informatsiooni välismaa firmade ja importööride kohta. Büroo tegutseb peamiselt tööstussaaduste väljaveo alal, kuna põllumajandussaaduste jaoks töötab büroo juures eriline instituut.

Nii näeme, et Itaalias, samuti kui teistes maades, on oma maa saaduste väljaveo hõlbustamiseks korraldatud määratu suur aparaat, mille ülalpidamiskulud kannab riik. On loomulik, et meie väikese ekspordi juures seesugune aparaat ennast ei tasuks, kuid õppida võime siit mõndagi, kuidas korraldada meie majandusliku informatsiooni andmist meile vajalises ulatuses.

Mereasjanduslik ja spordiriistade näitus Pariisis.

Eelmiste aastate eeskujul peetakse ka tänavu 27. septembrist 9. oktoobrini Pariisis rahvusvahelist mereasjanduse ning spordiriistade näitust „Salon Nautique International“ Suures Palees autode ja veesõidukite vabrikandi Rosengardi tegelikul juhatusel. Näitus, mis peetakse regulaarselt iga aasta, on järjest kasvanud ja möödunud aastal täienes ta eriti vee- ja ka maaspordiosakonnaga. Kõik, mis puutub mereasjandusse, veesporti, kalastusse ja pääste-

töödesse, samuti ka sõjalaevadest kuni väiksemagi jõekünani, on seal mudelitena välja pandud. Salon Nautigue aukomitees on välisriikide saadikud ja banketil peavad mereministrid harilikult oma programmikõnesid.

Eesti poolt võiks sel näitusel välja panna purjeriiet, köit ja muid esemeid, mis ühenduses laevaehitusega, samuti spordiriistu, mis Eestis valmistatakse.

Osavõtu tingimuste kohta saab teateid meie Pariisi saatkonnalt.

Streik Stokholmis 250 aasta eest.

Esimene organiseeritud tööliste streik Rootsis leidis aset 250 aasta eest. 1669. a., mil nii meistrid kui ka päevapalgelised ja õpilased gildidesse olid koondatud, jätsid ühes Stokholmi klaasivabrikus 60 töölise töö seisma. Vabriku omanik Melker Jung palus kommertskolleegiumi, et see võtaks streikijate vastu tarvitusele sunniabinõusid. Kommertskolleegium kutsus elu vabrikuinspektsiooni — kindlasti esimene omal alal maailmas —, kes pidi vabriku ja töötingimuste üle valvama. Ühtlasi anti töölistele käsk uuesti tööle asuda.

Seitse aastat hiljem elas Melker Jungi klaasivabrik üle uue terava kriisi. Üks itaalia põgenik, kerjasmunk, nimega Guagnini, asutas Stokholmis oma klaasivabriku ja meelitas Jungi töölised oma tehasesse. Jälle pöördus Jung kommertskolleegiumi poole. Töölised hakkasid streikima ja lahkusid vabrikust. Sel korral osutus kommertskolleegium võimetuks ja Jung esitas kaebuse kohtule. Mitmekordse asjaarutuse järele, kusjuures selgitati üksikasjaliselt tööliste palgatingimusi, kohus tegi otsuse Guagnini kahjuks. Töölisele anti käsk Jungi juure tagasi pöörata, kuna palgad ning tööaeg endiseks jäeti, mis kommertskolleegium oli juba esimese konfliktki puhul kindlaks määranud.

Soome:

Seisukord puuturul. Juulikuul lõpuni on k. a. Soomest müüdnud puukaupa 640.000 stand. (l. a. 860.000 stand.). Viimastel kuudel on nõudmine puukauba peale olnud nõrk. Juulis suutsid Soome eksportöörid ära mahutada kõigest 30.000 stand. Ostjad püüavad ükslugu hindu alla lüüa, lootes, et pakkumine s. a. on suurem kui l. a. Soome saeveskid on hiljuti toime pannud uurimise, kui suured on veel müüdnud puukauba tagavarad. Selgus, et 15. juuliks oli müüdnud 600.000

stand. ehk 60% k. a. toodangust, augusti alul oli siis müüdnud 65% toodangust. Rootsis olevat müüdnud 70% k. a. toodangust (Rootsi puueksport väheneb s. a. ka 100.000 stand. võrra). Soome puukaupmehed loodavad, et seisukord puuturul pea paraneb. On saadud teateid, et N. Vene ei suuda oma puueksporti kava täita, mais ja juunis on laevade laadimised programmist maha jäänud. Loodetakse, et Inglise ostjad sügise poole veel ostavad Soome ja Rootsi kaupa, praegu nad püsivad veel mõne nädala äraootaval seisukohal.

Leedu:

Leedu kaubalaevastiku loomisest.

Hiljuti peeti Kaunases Leedu kaubalaevastiku asutamise komitee koosolek. Komitee esimees Glemža esines ülevaatega komitee tööst. On peetud mitu koosolekut, kogutud materjali tulevase kaubalaevastiku tonnaaži, laevaliinide jne. kohta. On põhimõtteliselt otsustatud asutada kaubalaevastik, alates väikese tonnaažiga laevadest. Seda kavatsust toetab ka valitsus.

Dr. Urmanas esines pikema ülevaatega Leedu ekspordi, impordi ja tulevase kaubalaevastiku üle. Leedu eksporditakse suuremalt jaolt raudteed mööda või Läti sadamate kaudu. Klaipeda kaudu läheb vaevalt 30% ekspordist. Kui valitsus ajaks tarvilist raudteepoliitikat, tõuseks eksporditulek Klaipeda kuni 50%. Impordiga on lugu samuti. Näiteks manufaktuuri import ei figureeri peaaegu sugugi üle Klaipeda.

Kõige esiti tuleks avada laevade reisid nende liinide kaudu: Klaipeda-Stettiin ja Klaipeda-London. Oma reisirajad võiksid need laevad külastada ka teisi sadamaid. Lastes neil liinidel käima paar laeva, võiks luua ühenduse Saksa, Rheinimaa, Hollandi, Inglise j. t. kaubanduskeskkohtadega.

Laevaliini Klaipeda-Stettiini kaudu tuleks lasta 2 laeva à 400—600 tonni. Nende ostmine läheks maksma umbes 1 miljon litti. Aasta jooksul saavutaksid nad 40.000 tonnaaži, millelt bruttosissetulek oleks umbes 1 miljon litti. Viie aasta jooksul nad amortiseeruksid.

Teise liini „Klaipeda-London“, jaoks oleks ka tarvis paar laeva, aga vähe suuremad, nii umbes 800—1000-tonnilised. Need tuleksid samal ajal maksma, sest neil pole tarvis külmutusruume, nagu Stettiini liini laevadel. Nendega võiks vedada Londoni 60.000 tonni põllumajandussaadusi ja 130.000 tonni metsa ja muud kaupa. Brutto-tulud tõuseksid 1.071.000.— litini. Palju tulu annaks ka transiidi vedu.

Nende laevade ostmine ja valitsemine tuleks anda mõne ühisuse kätte (hiljem võiks luua

eriakts-selts), näit.: „Maistas'e“ või „Eksport“ ühingu kätte. Kava heakskiitmisel valitsuse poolt pandaks alus Leedu rahvuslikule kaubalaevastikule. Kõneleja reaalkvaliteetide järgi tasuks niisugune kaubalaevastiku asutamine end

ära ja oleks kasulik Leedu majandusele ja tööstusele.

Koosolek kiitis selle heaks ja otsustas asuda reaalsammude juure. Väga võimalik, et veel tänavu ostetakse mõni laev.

Tolliteateid.

Tollikomitee otsusi.

1.

Avaldatakse teadmiseks, et riigikohus kinnitas tollikomitee otsuse 7. III s. a. nr. 3561, millega määrati rotaatori vahapaber, pakitud erilisse vahapaberisse ja pakk erikarpi, t.-t. § 177 p. 3 alla ühes karpidega äratollitavaks.

Õiendus: Riigikohtu admin. osak. otsus nr. 563 II — 1930. a. Maksudev. direkt. ringkiri 17. III s. a. nr. 18 p. 4.

2.

Avaldatakse teadmiseks tollikomitee otsus 8. VIII s. a. nr. 3928.

Tollinõukogu määras tolli-passikaustiku järelle 26. IV s. a. Eestisse sissesõitnud auto, mis revideeritud 26. VII s. a. minimaaltollitariifi

alla, kuna 20. VII s. a. kaotasid maksvuse auto-de kohta E.-Prantsuse kaubalepingus ettenähtud lepingitariifi määrad.

Tollikomitee seletas järgmist:

„Tunnistada, et tolli tuleb arvata tariifi järele, mis oli maksev automobiili läbilaskmise päeval, sest seda päeva tuleb lugeda revideerimispäevaks (mingisugust hilisemat või täiendavat revideerimist või ülevaatust tagasi viimata jätmise korras seadused ja määrused ette ei näe). Tollisead. § 346 järele sünnib läbilaskmine ainult tagatiste ja kindlustuste vastu. Tagatiste ja kindlustuste võtmine on mõeldav ainult siis, kui tollisumma on kindel, millest peab järeldama, et osuvaks tollimaksuks saab olla ainult sisseveoaeagne tollimaks.“

Toiduainete turg.

London.

28. VIII. Nisu, kaal—496 Ingl. nl.		
Northern Manitoba	£	34/7½
Hard Winter	”	32/9
Rosario Santa	”	33/6
„ Jahu, kaal — 280 Ingl. naela.		
Manitoba	”	27/—
Austraalia	”	24/10½
Kansas	”	26/—
„ Odrad, Kanada Nr. 3, kaal —		
370 Ingl. naela	”	18/—
California, kaal — 424 Ingl.		
naela	”	36/—
Kaerad, kaal — 320 Ingl. naela		
La Plata	”	13/9
Canada Nr. 2	”	
Donau	”	
„ Linad, cif.		
„ Riga Livonian Z. K.	”	56.—
Pärnu H. D.	”	50.—
Slanetz U/A Medium	”	58.—
„ Bacon, kaal 112 Ingl. n.		
Iiri	sh.	96.— 106.—
Daani	”	91.— 97.—
Kanada	”	94.—
Hollandi	”	78.— 90.—
Munad, kaal — 120 Ingl. naela		
Inglise	”	15.— 20.—
Daani	”	13.— 16.—
„ Või.		
„ Daani	”	148.— 150.—
Iiri	”	138.— 142.—
Australia	”	122.— 138.—
New Zealand	”	132.— 150.—

Hamburg.

28. VIII. Nisu.		
Sisemaa, tonni eest	Rmk.	254—256
Manitoba, cif 100 kg. eest term.	fl.	9.50
Western II, cif 100 kg. eest loco.	”	—
Hard Winter II, 100 kg. eest		
termin	”	9.30
„ Rukis.		
„ Sisemaa, tonni eest loco	Rmk.	172—174
„ Kaerad.		
„ Sisemaa, tonni eest	”	216—218
26. VIII. Odrad, suve		
Sisemaa, tonni eest	”	208—220
„ Odrad, talve		
Sisemaa, tonni eest	”	202—206
28. VIII. Suhkur.		
Hollandi, laadimisel	sh.	8/—
C. S. R. — do —	”	8/5¼
Poola, — do —	”	6/10½
Java, valge, jaan./veebr.	”	—
„ Riis, Rurmah II, 50 kg. eest	”	14/4½
„ Rasv.		
„ American Purelard	\$	29½
„ Steamlard	”	28¼
„ Või.		
„ Sisemaa või I sort	Rmk.	136.—
„ „ II	”	124.—
„ „ III	”	108.—
Eesti	”	142.—145.—
Läti punane	”	142.—144.—
„ must	”	138.—139.—
Uus Merimaa	”	147.—
Siberi	”	158.—

NÕUANDE-BÜROO

maksustamisküsimusis — äri-, tulu- ja tempelmaks —

on avatud 15. maist s. a. Kaubandus-koostuskoja juures.
Büroo töötab vann. adv. M. PUNG'a juhatusel. Büroos
on tegevad end. majandusmin. käsutusametnik ja end.
maksuinspektori abi hr. E. ROSS ja Kaubandus-koostuskoja
nõunik hra R. BERENDSEN.

Büroo on avatud arhipäevadel — peale laupäevade — kella 5-6 õhtul.

Nõuandmine hinnata.

Muresege endile

elektritolmuimejad „DAMPYR“

poonimisaparaadid „HOBBY“

soodsate järelemaksutingimustega

A. E. G. elektriselts

Tallinn, Raekojaplats 4.

Pärale jõudnud elektriarvatuure suures valikus.

A.-s. Tartu Pärmivabriku

„Vesiravila“

Dir. prof. dr. med. L. PUUSEPP. — Tartus, Pikk tän. 60/62. Kõnetr. 34.

AMBULATOORNE JA STATIONAARNE (KLIINIKU) RAVIMINE.

R A V I T A K S E: *Närvihaigusi:* nagu närvide nõrkus, kõiksugu närvipõletikud, isias jne.
Ainevahetuse haigusi: podagra, liigrasvumine.

Reumatismi: lihaste reumatism, liigeste põletik ja selle kroonilised vormid.

Terapeutiline osakond: pärmivedeliku-, süsihappe-, vahu- ja teised arstl. vannid, raba-massaažid, dušid — charcot ja teised, ravimine elektriga valgusega ja massaažiga.

Asutis on avatud kella 12—8 õhtul. Arsti vastuvõtmine kella 12—5 õhtul.

JUHATUS.

Välisbörsid.

	L O N D O N										
	15. VIII	16. VIII	18. VIII	19. VIII	20. VIII	21. VIII	22. VIII	23. VIII	25. VIII	26. VIII	27. VIII
Frank . . .	123.85	123.87	123.85	123.82	123.81	123.81	123.83	123.82	123.79	123.77	123.78
Dollar . . .	4.89 ^{1/8}	4.8715	4.8709	4.8703	4.8701	4.8713	4.8710	4.8709	4.8704	4.8690	4.8697
Rootsi kroon	18.12 ^{1/2}	18.125	18.123	18.12	18.117	18.118	18.12	11.118	18.111	18.102	18.107
Daani kroon	18.16 ^{1/2}	18.163	18.163	18.163	18.162	18.163	18.163	18.163	18.162	18.162	18.162
Norra kroon	18.1675	18.167	18.167	18.167	18.167	18.167	18.167	18.167	18.167	18.166	18.166
Saksa mark .	20.3950	20.391	20.39	20.391	20.39	20.391	20.388	20.39	20.389	20.391	20.388
Soome mark	193.7 ^{1/16}	193.43	193.50	193.50	193.50	193.45	193.47	193.50	193.50	193.46	193.42
Floriin . . .	12.09	12.09	12.0906	12.0893	12.0887	12.0912	12.0937	12.0934	12.0887	12.0856	12.0878
Liira . . .	92.97	92.97	92.98	92.98	92.98	92.98	92.98	92.98	92.98	92.98	92.97
Helveetsia fr.	25.0450	25.041	25.042	25.041	25.04	25.047	25.048	25.058	25.05	25.048	25.05
Čehhosl. kr..	164.25	164.19	164.19	164.17	164.07	164.07	164.12	164.07	164.12	164.12	164.10
Belgia frank	34.84 ^{1/2}	34.842	34.85	34.848	34.851	34.682	34.862	34.84	34.84	34.825	34.823
Šillingid . .	34.50	34.51	34.51	34.50	34.50	34.50	34.50	34.46	34.46	34.45	34.454
Pengo . . .	27.77	27.77	27.77	27.77	27.77	27.77	27.77	27.77	27.77	27.77	27.77
Latt . . .	25.25	25.24	25.25	25.25	25.25	25.25	25.25	25.25	25.24	25.25	25.25
Litt . . .	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75
Červ. . . .	9.462	9.463	9.463	9.463	9.463	9.463	9.463	9.463	9.463	9.464	9.464
Eesti kroon .	18.24	18.24	18.25	18.25	18.24	18.25	18.25	18.23	18.25	18.25	18.22
Hõbe p/unts	16 ^{3/16}	16 ^{1/4}	16 ^{13/16}	16 ^{13/16}	16 ^{11/16}	16 ^{7/8}	16 ^{11/16}	16 ^{3/16}	16 ^{7/16}	16 ^{1/4}	16 ^{3/16}
Plaat. p/unts											
Kuld p/u. .		130/—							120/125		

	B E R L I N										
	14. VIII	15. VIII	18. VIII	19. VIII	20. VIII	21. VIII	22. VIII	25. VIII	26. VIII	27. VIII	28. VIII
Naelsterling .	20.393	20.393	20.39	20.39	20.386	20.39	20.387	20.387	20.387	20.387	20.387
Frank . . .	16.465	16.465	16.46	16.465	16.465	16.465	16.465	16.47	16.475	16.47	16.47
Dollar . . .	4.186	4.1865	4.1855	4.1865	4.1865	4.1865	4.1865	4.187	4.1865	4.1865	4.1865
Rootsi kroon	112.53	112.49	112.48	112.50	112.50	112.51	112.50	112.56	112.60	112.56	112.56
Daani kroon	112.28	112.29	112.27	112.27	112.26	112.27	112.25	112.28	112.28	112.25	112.25
Norra kroon	112.21	112.22	112.22	112.23	112.24	112.24	112.19	112.22	112.23	112.23	112.23
Soome mark	10.536	10.535	10.534	10.535	10.537	10.536	10.535	10.535	10.536	10.536	10.536
Floriin . . .	168.71	168.69	168.64	168.65	168.65	168.65	168.59	168.67	168.70	168.67	168.68
Liira . . .	21.93	21.925	21.93	21.925	21.92	21.93	21.92	21.93	21.93	21.93	21.92
Helveetsia fr.	81.425	81.375	81.42	81.425	81.42	81.41	81.375	81.405	81.40	81.38	81.39
Belgia frank	58.525	58.52	58.505	58.50	58.49	58.49	58.475	58.49	58.535	58.535	58.535

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimekirjad ja hinnad (en gros).

	Kroonid.	„J. Puhk ja Pojad“ suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 kg. eest ühes valge puuvilase kotiga. Pütljahu:	Kroonid.
Jahud: nisu, pehme, Ameerika ja Inglise 100 kg.	43.00 - 45.50	Rukkipütl patent (ä 50 kg.) harilik	100 kg. 23.50
„J. Puhk ja Pojad“ suurveski		„Eesti Parem“ saiajahu (ä 50 kg.)	” 42.50
Jahu: rukki	11.40—12.30	„Kalev“	” 39.00
rukkipütl	19.40—20.00	„Taara“	” 38.00
nisu, pehm. ---	”	„Kungla“	” 33.00
sõre	31.00—45.20	„Sampo“	” 30.50

		Kroonid.			Kroonid.
Manna (à 50 kg.)	100 kg.	46.00	Koks, kütte	1000 kg.	43.00—43.50
Granular	" "	43.00	" gaasi, Tall. gaasivabrik "	" "	35.00—40.00
" poolsõre	" "	45.00	Kütteturvas (Riigi turbatööst) 1000 kg.		12.85
" sõre	" "	45.50	Põlevkivi, I sort A fr. Kohtla j. "		6.10
A/S. Rotermanni teh.	100 kg.		" I " B " " " "		5.50
Jahu: rukki	" "	11.55—12.15	" II " " " " " "		4.90
" " püül	" "	20.00—20.60	" III " " " " " "		2.75
" nisu, pehme — sõre	" "	31.00—45.20	" asfalt, mastiks netto . 100 kg.		7.25
Rukis, Eesti	" "	—	" fenolaat, netto	" "	9.00
" Saksamaa	" "	—	Karbolineum A & B	" "	17.—
" Venemaa	" "	10.00—10.25	" C, netto	" "	15.—
" Poola	" "	—	Estobituumen-pigi D & E, netto "		10.25—10.75
Kaerad, toidu, Vene	" "	—	" tooresõli, netto	" "	7.25
" " Saksa	" "	11.00—11.25	" raskeõli	" "	10.25
" " Poola	" "	11.00—11.50	" mootornafta	" "	9.—
Odrad, õlle, Poola	" "	21.50—22.00	Imbutusõli A netto Kohtla	" "	10.—
" toidu " " " " " " "	" "	19.00—19.50	" B " " " " " "	" "	9.50
Herned, rohelised, Vene	" "	—	" C " " " " " "	" "	9.—
" valged, Vene	" "	—	Katuselakk fr. Kohtla j.	" "	10.50
" " Hollandi	" "	22.50—23.00	Raualakk fr. Kohtla j.	" "	25.00
" Peluškid, külvi	" "	—	Raud, sordi	" "	14.50—14.50
Ristikhein, punane, Siberi, külvi	" "	—	" vits	" "	18.00—25.00
Riis, Burma II	" "	36.50—37.00	" plekk	" "	18.00—25.00
Kartulitärklis „Superieur“	" "	31.—	" plekk, tsingitud	" "	32.00—34.00
Siirup, kartuli, 420/0	" "	40.—	" talad	" "	13.70—14.30
Glükoos	" "	38.—	Teras, Englise	" "	70.00—100.00
Või, eksport, I sort	1 kg.	2.20—2.25	" Saksa	" "	70.00—100.00
Margariin, välismaa	" "	1.17—1.22	" vedru	" "	23.00—25.00
" kodumaa	" "	1.09—1.15	" talla, ree	" "	17.00—18.00
Kaseiin, Eesti	100 kg.	60.00—65.00	Inglistina	" "	360.—400.—
Juust „Schwetsi“, kodumaa	1 kg.	1.55—1.65	Seatina	" "	55.00—60.00
Munad, eksport, I s. (kast 360 tk.)	kast	27.00—27.90	Vaskplekk, punane	" "	150.00—155.00
Kakao, Hollandi	1 kg.	1.25—1.70	" valge	" "	125.00—130.00
" Englise	" "	1.20—1.45	Tsinkplekk	" "	68.00—72.00
Kohv, Rio, Santos	" "	2.30—2.50	Masinaõli, Vene	" "	27.00—28.00
" Kesk-Ameerika sordid	" "	3.10—4.80	" Ameerika	" "	29.00—31.50
Tee, laht., Orange Pekoe, Tseillon	" "	5.00—5.50	Mootorõli	" "	35.40—42.70
" " Orange Pekoe, Java	" "	3.80—5.00	" Poola	" "	—
" " Moning, Hiina	" "	4.00—4.70	Autoõli, Ameerika	" "	39.65—105.00
Suhkur, peenike, valge, Saksam. 100 kg.	" "	—	" Poola	" "	—
" " Vene	" "	—	Linaseemneõli	" "	95.00
" " Poola	" "	27.25—27.50	Värnits	" "	97.00
Sool, lahtine, Vene, fr. vagun	" "	—	Tsilindriõli, Ameerika	" "	34.00—35.00
jaam Irboska ja Narva	" "	3.40	" Vene 280 ⁰	" "	33.00
" " Saksa	" "	3.40	" " 320 ⁰	" "	65.00—70.00
Heeringad, Schoti Matties,	" "	—	" Ameerika 280 ⁰	" "	31.50—36.60
1930. a. püük	tünn	46.00—50.00	" " 320 ⁰	" "	44.00—54.90
" Schoti Matfulls	tünn	60.00—62.00	Nafta, Vene	" "	12.00—13.00
" Islandi	" "	20.00	" Ameerika	" "	12.00—13.00
Liha, sea, I sort	1 kg.	0.90—0.95	Petrooleum, Vene, sisternid ja	" "	—
Liha, looma, I sort	1 kg.	0.40—0.65	vaadid	" "	19.00—20.00
Õlikoogid, linaseemne	100 kg.	—	" Am., sistern. ja vaadid	" "	19.00—20.00
" päevalille	" "	—	Bensiin, Vene	" "	40.00
" suhkrupeedi	" "	—	" II sort	" "	37.25
" kookos	" "	—	Bensiin, Ameerika	" "	40.00
Jahu, päevalille	" "	—	Eesti traktorbensiin	" "	—
Segajõutoit I s	" "	—	Pesusooda, kodumaa	" "	9.00—9.50
" II s	" "	—	Seebikivi	" "	28.00—29.00
Soja tangud	" "	—	Värvid, nigros., veessulav, välism.	" "	5.50
Nisukliid	" "	—	" tsinkvalge, välism. . . 1 kg.	" "	0.73—0.78
Puuvillane riie, Bias netto	meeter	0.57—0.72	" tinavalge, " " " "	" "	0.85—0.86
" " Mitkal " " " " " " "	" "	0.44—0.53	" ooker, " " " "	" "	0.17—0.24
Lina, Petseri saatejaam . 1000 kg.	" "	—	Väetisained, salpeeter, Norra 100 kg.	" "	—
" Võru	" "	—	" " Čiili " " " "	" "	—
" Liivi	" "	—	" superfosfaat 18—20% " " " "	" "	—
" Tartu	" "	—	" Thomasjahu 17—18% " " " "	" "	—
Kivisüsi, auru, Yorkshire,	" "	—	" Lubjasalpeeter	" "	—
2 korda pestud . . . 1000 kg.	" "	26.50—27.00	Kaalisool	" "	—
" " Newcastle	" "	26.00	" Kainiit 12%	" "	—
" sepa	" "	29.00	Vävelhapuammoniaak	" "	—

Aksia-selts

A. LE COQ'i ÕLLEVABRIK

Soovitab oma heledat ning tumedat

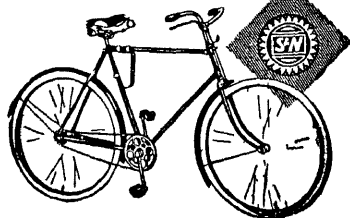
õlut, porteriit,

keedetud mõdu, limonaadi,

seltersi ja soodat

tuntud headuses.

*Naumann
Germania*

Naumann, Suhl, Juno, Royal,
National ja Primus

jalgrattad

võidavad täiel määral vastastikuse usalduse ostja-müüa vahel oma vastutusrikka, tõesti tugeva ehituse, kergemast kerge käigu ja välisilu tõttu. Igalpool ostjaskonnalt kiitus, mis ületab kõik.

Müük suurel ja väikesel viisil, kuiviisi maksuga.

Kõige vanem ja suurem jalgratasteäri Eestis.

Grammofonid ja kirjutusmasinad.

Kr. SAAR & Ko.

Tallinnas, Estonia puiesteel 27, kõnetraat 26-69.

Osakonnad: Tartus, Raekoja 2, kõnetr. 6-94, Rakveres ja Jõhvis,

KARL SAAR, Haapsalus, Karja 18.